

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

HAMLET NA ČESKOBUDĚJOVICKÉM JEVIŠTI

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc.

Konzultant práce: Prof. PhDr. Martin Hilský, CSc., dr. h. c., MBE

Autor práce: Bc. Martina Tesařová

Studijní obor: Bohemistika navazující

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou Univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby touto elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 11/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 30. 7. 2015.

.....
Martina Tesařová

Děkuji vedoucímu své diplomové práce, panu profesorovi PaedDr. Vladimíru Papouškovi, CSc., za jeho čas, vstřícnost a odborné vedení. Velké díky patří také panu profesorovi PhDr. Martinu Hilskému, CSc., za jeho milou spolupráci, inspirativní rady a obětavou pomoc s vypracováním mé diplomové práce. Mé poděkování rovněž směřuje Jihočeskému divadlu a jeho pracovníkům, jakožto všem hercům a režisérům, kteří se mnou při psaní diplomové práce spolupracovali.

ANOTACE

Ve své diplomové práci se budu zabývat inscenacemi „*Hamleta, královice dánského*“, které byly odehrané na jevišti českobudějovického divadla. Neopomenu také různé úpravy tohoto klasického díla. Zaměřím se na různé přístupy ke hře samotné z pohledu režisérů i herců, využití překlady, scénickou stránku her či také na diváckou odezvu představení.

ANNOTATION

In my thesis I will deal with productions of „*Hamlet, Prince of Denmark*“, which was played on the stage of the theater in České Budějovice. I will focus on the different approaches to the game itself in terms of directors and actors, used translations, scenic site games and also for the audience response performance.

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. SHAKESPEARŮV HAMLET.....	5
2.1 VZNIK HAMLETA	5
2.2 ZAJÍMAVOSTI V PŘÍBĚHU DÁNSKÉHO PRINCE	9
2.3 HAMLET V ČECHÁCH	12
3 ČESKOBUDĚJOVICKÁ SCÉNA.....	15
3.1 DĚJINY DIVADLA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH.....	15
3.2 HAMLET NA PRKNECH ČESKOBUDĚJOVICKÉHO DIVADLA	17
4 MACHÁČKŮV HAMLET	24
4.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE	25
4.2 HERECKÉ OBSAZENÍ.....	28
4.3 SCÉNA.....	32
4.4 ÚSPĚCHY A RECENZE.....	34
5 FRIDRICHŮV HAMLET	36
5.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE	37
5.2 HERECKÉ OBSAZENÍ.....	38
5.3 SCÉNA.....	39
5.4 ÚSPĚCHY A RECENZE.....	40
6 DOUBRAVOVÝCH HAMLET	41
6.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE	41
7 VYŠOHLÍDŮV A POULŮV HAMLET	42
7.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE	42
7.2 SCÉNA.....	44
7.3 ÚSPĚCHY A RECENZE.....	45
8 KROBOTŮV HAMLET	46
8.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE	46
8.2 HERECKÉ OBSAZENÍ.....	50
8.3 SCÉNA.....	51
8.4 KOSTÝMY	52
8.5 ÚSPĚCHY A RECENZE.....	53
9 JELÍNKŮV HAMLET	56
9.1 CHARAKTERISTIKA PŘÍBĚHU	56

9.2	POJETÍ A REŽIE INSCENACE.....	58
9.3	HERECKÉ OBSAZENÍ.....	59
9.4	SCÉNA.....	61
9.5	ÚSPĚCHY A RECENZE.....	61
10	ŠPALKŮV HAMLET.....	63
10.1	HAMLET.....	63
10.1.1	POJETÍ A REŽIE INSCENACE.....	63
10.1.2	HERECKÉ OBSAZENÍ.....	66
10.1.3	SCÉNA.....	68
10.1.4	ÚSPĚCHY A RECENZE.....	69
10.2	ROSENCRANTZ A GULDENSTERN JSOU MRTVI.....	70
10.2.1	CHARAKTERISTIKA PŘÍBĚHU.....	70
10.2.2	POJETÍ A REŽIE INSCENACE.....	72
10.2.3	HERECKÉ OBSAZENÍ.....	72
10.2.4	SCÉNA.....	74
10.2.5	ÚSPĚCHY A RECENZE.....	74
11	HAVRÁNKOVÉ, BUCHTŮV A ŠIRHALŮV HAMLET.....	75
11.1	CHARAKTERISTIKA PŘÍBĚHU.....	75
11.2	POJETÍ A REŽIE INSCENACE.....	76
11.3	HERECKÉ OBSAZENÍ.....	76
11.4	SCÉNA.....	76
11.5	ÚSPĚCHY A RECENZE.....	77
12	ZÁVĚR.....	78
13	ZDROJE.....	85
13.1	PRIMÁRNÍ ZDROJE.....	85
13.2	SEKUNDÁRNÍ ZDROJE.....	86
14	PŘÍLOHY.....	95
14.1	MACHÁČKŮV HAMLET.....	95
14.2	FRIDRICHŮV HAMLET.....	95
14.3	VYŠOHLÍDŮV A POULŮV HAMLET.....	96
14.4	KROBOTŮV HAMLET.....	96
14.5	JELÍNKŮV HAMLET.....	97
14.6	ŠPALKŮV HAMLET.....	97
14.7	HAVRÁNKOVÉ, BUCHTŮV A ŠIRHALŮV HAMLET.....	97

1. ÚVOD

„*Hamlet, králevic dánský*“, nesmrtelná divadelní hra, která patří k nejznámějším Shakespearovým počinům a Harold Bloom ji ve své knize „*Kánon západní literatury*“ řadí do středu literárního kánonu. Toto dílo budí respekt a snad i trochu strach u režisérů a herců. Přesto nebo možná právě proto již byla tato slavná inscenace nesčetněkrát uvedena nejen na českých jevištích.

Ani České Budějovice nejsou výjimkou. I zde diváci mohli v minulosti shlédnout různá pojetí této inscenace. Ve své diplomové práci se budu zabývat právě těmito představeními. Soustředit se budu na odlišnosti v pojetí, ať už z hlediska režiséra či scénáristy, přístup herců či rozdílné překlady. Neopomenu samozřejmě ani reakce publika a tisku či ocenění, kterých se představení dočkala. Zdrojem mi budou nejen zmíněné tištěné noviny, ale také internetové recenze a rovněž odborné publikace věnované největšímu anglickému dramatikovi a jeho příběhu o mladém dánském princí.

Nejdříve se budu v krátkosti věnovat vzniku slavné tragédie a neopomenu ani pozoruhodnosti, které v Hamletovi jistě zaujmou. Zmíním rovněž první uvedené inscenace „*Hamleta, králevice dánského*“ v Čechách. Vzhledem k faktu, že se práce snaží ucelit přehled o inscenacích v Jihočeském divadle, zmíním v několika větách také historii českobudějovické budovy a jejího souboru.

V následujících kapitolách popíši vývoj divadla v jihočeské metropoli a také různá pojetí, která bylo možné shlédnout na jevišti českobudějovického divadla. Konkrétně jde o představení z roku 1954 pod vedením Miroslava Macháčka, dále rok 1970, respektive 1979 s režisérem Milanem Fridrichem. Věnovat se samozřejmě budu i roku 2006, kdy bylo v Českých Budějovicích královéhradeckým spolkem Drak představeno loutkoherecké pojetí Shakespearova velkého díla. Téhož roku Ivo Krobot nastudoval s činohrou Jihočeského divadla dánského prince v moderní formě. Také rok 2008 byl v poněkud netradičním duchu, alespoň co se „*Hamleta*“ týče. Divadlo Husa na provázku přivezlo do jihočeské metropole svou inscenaci „*Shakespyré - commedia plná omylů*“. Samozřejmě i na toto představení se ve své práci zaměřím. Dále popíši představení hostujícího spolku Kašpar, který do Českých Budějovic zavítal roku 2011 se svým pojetím hry „*Hamlet*“ pod taktovkou Jakuba Špalka.

Tato diplomová práce si klade za cíl ucelit obraz o českobudějovických inscenacích „*Hamleta, královice dánského*“ a ukázat jejich významnou roli na poli divadla a společnosti.

2. SHAKESPEARŮV HAMLET

2.1 VZNIK HAMLETA

Tragédii „*Hamlet, princ dánský*“ napsal William Shakespeare někdy na sklonku roku 1600 a 1601. Přesné datum zrodu významného díla bohužel není známé. Z dochovaných záznamů však víme, že vznikl až po hře „*Julius Caesar*“, jež byla poprvé hrána v létě 1599. Na tuto historickou hru totiž najdeme v „*Hamletovi*“ několik narážek. Druhým mezníkem dobového vzniku dramatu je dopis pro hraběte z Essexu. Ve zmíněném listu Gabriel Harvey hraběti doporučuje představení o dánském následníkovi trůnu a dá se předpokládat, že jej napsal ještě před spiknutím hraběte proti královně 8. února 1601.¹

O inscenaci „*Hamleta*“ v Shakespearově divadle Globe neexistuje žádný důkaz. Dochovala se však zmínka o prvním představiteli této významné role. Byl jím Richard Burbage. Jak si při vystoupení vedl, známo není.² Burbage je líčen jako robustní muž s prudkou náturou. Vzhledem k faktu, že měl čistě teoreticky možnost konzultovat hru přímo s jejím autorem, můžeme vycházet z toho, že si sám Shakespeare představoval Hamleta právě takto – jako muže výrazného vzhledu a pocitů. V průběhu doby se samozřejmě náhled na charakteristiku dánského prince měnil. Šíří se také tvrzení, že v absolutní premiéře si zahrál sám autor a to ducha krále Hamleta.³

Velmi zajímavou inscenací mohla být interpretace z roku 1989 v Krakově, kdy si Hamleta zahrála žena. Krom originálního pojetí je v tomto obsazení možné vidět i přetočení tradičně alžbětinského divadla, kdy vystupovali pouze herci – muži. Teresa Budzisz – Krzyzanowska, byla pravděpodobně jedinou zástupkyní něžnějšího pohlaví, které byla tato role svěřena. V rámci představení nikdy nezastírala, že by prince Hamleta hrála. Hru režíroval Andrzej Wajda, který chtěl ukázat nikdy nekončící

---

¹ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 13.

² HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 89.

³ BLOOM, Harold: *Kánon západní literatury*. Prostor, s. r. o., 2000. Str. 405.

možnosti interpretace slavné tragédie. Do popředí hry stavěl intelekt postav a naopak vůbec neprosazoval politické souvislosti. Wajdovo pojetí bylo zajímavé i tím, že diváci seděli na pódiu. Díky tomu mohli vnímat nejen představení jako takové, ale i přípravy na něj. Navíc se publikum dívalo také do obrovského zrcadla, aby bylo zdůrazněno zrcadlení, jehož je „*Hamlet*“ plný. Některé části hry viděli diváci pouze v odrazu, nikoli na přímo.⁴

„*Hamlet, králevic dánský*“ má původ ve třech renesančních textech – „*Prvním kvartu*“, „*Druhém kvartu*“ a „*Foliu*“. „*První kvarto*“ s datací roku 1603 pravděpodobně pořídil herec, který byl obsazen do role Marcella a Luciana. Celý text napsal pravděpodobně pouze z paměti. To je zřejmě také důvodem, proč text Marcella a Luciana je precizně zaznamenán, kdežto promluvy jiných postav jsou zkreslené a často zkrácené. „*První kvarto*“ mělo 2 154 řádků a celý název zněl „*Tragický příběh HAMLETA, prince dánského, od Williama Shakespeara. Jak byl mnohokrát hrán služebníky Jeho Výsosti ve městě Londýně: jakož i na obou univerzitách Oxfordu a Cambridgi i jinde. Tištěno v Londýně pro N. L. a Johna Trundella. 1603.*“⁵ Většina „*Prvního kvarta*“ je vytištěna ve verších, avšak metricky nesprávně. Rovněž jsou prohozené některé scény či dialogy. „*Druhé kvarto*“ z roku 1604 a 1605 je téměř o třetinu delší. Má 3 677 řádků. Oproti předchozímu kvartu obsahuje řadu tiskových chyb a některá jména hlavních postav jsou změněna. Důvodem k těmto překlepům byla údajně neschopnost obou sazečů přečíst text od Williama Shakespeara, který jim byl předlohou. John Dover Wilson, shakespearolog, považuje „*Druhé kvarto*“ za nejhůře vytištěný Shakespearův text. I tak mu však neodepírá jistou důležitost, jelikož je pravděpodobné, že vychází z Shakespearova originálního rukopisu „*Hamleta, královice dánského*“. „*Folio*“ je vydání všech 36 her od Williama Shakespeara, které k tisku připravili Heminges a Condell. Jakožto jeho společníci se nebáli ani tvrzení, že přesně takto je Shakespeare napsal. V jejich podání má „*Hamlet*“ 3 535 řádků a pravděpodobně nejpodobnější podobě hry na pódiu podle velkého anglického dramatika. Z „*Folia*“ vychází řada moderních překladů, například český od pana profesora Martina Hilského.

---

⁴ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 138.

⁵ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 15.

Při psaní dánské tragédie pomsty, jak by se hra dala také nazvat, využil William Shakespeare několik různých inspirací. Jednou z nich je pravděpodobně zápis v dánské kronice od Saxe Grammatika. Základ příběhu obou spisovatelů je, až například na jména postav, podobný, ale přeci jen lze najít zásadní rozdíly a to v morbidnosti provedení. Například u Grammatika je vládnoucí král, Hovendil, zabit svým bratrem Fengem přede všemi. A princ Amlet se v rámci předstíraného šílenství dopouští nejen vraždy, ale i rozsekání Fengova rádce. Navíc kusy jeho těla poté Amlet uvaří a naservíruje prasatům k jídlu. Jednou z posledních kapek pro citlivější povahy může být scéna, kdy Amlet po hodování překryje královny hosty kobercem, který přibije k podlaze a následně zapálí. Důležité je také zmínit i jiné významné odlišnosti v příběhu. V původní předloze je starý král pomstěn již v první půlce představení a druhá část je plná milostných vztahů a nikdy nekončících soubojů. Prakticky s každým dalším činem či slovem se ukazuje, že morální úroveň vítězů je stejná, ne – li horší než morálnost poražených.⁶ I přesto vše končí tzv. happy endem, kdy Amlet nejen, že přežije, ale ožení se s dcerou anglického krále, s níž šťastně vládne dlouhá léta.⁷

Dalším zdrojem by údajně mohl být „*Příběh Hambeta*“, který napsal François de Belleforest. Francouzský autor vychází z Grammatikova příběhu, ale v určitých bodech jej pozměňuje. „*Např. Fenge smilní s královou ženou už předtím, než jej zabije.*“⁸ Celý příběh je navíc pojatý výrazně jemnějším způsobem se značně morálním vyzněním. Je však nepravděpodobné, že by Shakespeare využil toto dílo, jelikož do angličtiny bylo přeloženo až v roce 1608 a navíc v něm lze nalézt odkazy na „*Hamleta*“.⁹

Pravděpodobným pramenem pro velkého dramatika by mohla být i nedochovaná hra zvaná „*Ur-Hamlet*“ od anonymního autora. Někteří však tvrdí, že jej napsal

---

⁶ RUT, Přemysl. *Příběh a Shakespeare*. Akademie múzických umění v Praze 2005. Str. 110.

⁷ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 17.

⁸ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 18.

⁹ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 18.

Thomas Kyd. Dílo vzniklé kolem roku 1590 mělo nejen stejný název a zápletku, ale dokonce bylo údajně ve stejné oblibě, na jakou jsme zvyklí u dnes známého příběhu dánského prince. Je poměrně zajímavé, že se v roce 1567 ve Skotsku skutečně udál příběh, který v mnohém koresponduje s tragédií podle Shakespeara.

Někdy bývá za zdroj považována i osobní bolestná zkušenost Williama Shakespeara. Roku 1596 umírá jeho syn Hamnet.¹⁰ Krátce nato přichází Shakespeare také o svého otce.¹¹ Vzhledem k úvahám o smrti, jichž je „*Hamlet*“ plný, se nabízí spojení s těmito nešťastnými událostmi. Do jaké míry se ztráta dítěte a rodiče skutečně projevila v tvorbě anglického dramatika, zůstává však pouze spekulací.

V době romantismu se objevil názor, že „*Hamleta, královice dánského*“ není možné hrát. Je spíše potřeba brát jej pouze jako text ke čtení. Tento názor se však neudržel dlouho. „*V první polovině osmnáctého století byl již Hamlet daleko nejpopulárnější Shakespearovou hrou.*“¹²

Shakespearův „*Hamlet*“ patří se „*svými třemi tisíci devíti sty a jedním poctivě spočítaným řádkem*“¹³ k nejdelším hrám, které kdy dramatik napsal. Navíc toto dílo představovalo zlom v Shakespearově kariéře. Právě v „*Hamletovi*“ Shakespeare poprvé zobrazoval niternosti člověka tak hluboce a detailně a zároveň dokázal popsat proměnlivost a vývoj vnitřního já. Právě díky příběhu dánského prince přišel na to, že díky vynechání některého z vysvětlovacích prvků zvýší účinek celého díla. Ne snad, že by chtěl Shakespeare vytvořit nevyluštitelnou hádanku. Šlo mu o „*vytvoření záměrné mlhavosti.*“¹⁴

---

¹⁰ KASTNEROVÁ, Martina. *Shakespeare a teorie interpretace aneb Hledání adekvátního interpretačního přístupu*. Západočeská univerzita v Plzni, 2011. Str. 147.

¹¹ BLOOM, Harold: *Kánon západní literatury*. Prostor, s. r. o., 2000. Str. 396.

¹² HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 102.

¹³ LUKEŠ, Milan: „*Malý*“ *Hamlet*. In: Divadelní program k představení Jihočeského divadla. 1979. Nestránkováno.

¹⁴ GREENBLATT, Stephen. *William Shakespeare aneb Velký příběh neznámého muže*. Albatros, 2007. Str. 279.

2.2 ZAJÍMAVOSTI V PŘÍBĚHU DÁNSKÉHO PRINCE

Detailní rozbor slavné tragédie můžeme najít ve studii pana profesora Martina Hilského s názvem „*Shakespearův Hamlet*“.¹⁵ Přestože se tato práce zabývá hlavně inscenacemi tragédie v Českých Budějovicích, ráda bych zmínila zásadní body, které ozvlášťují toto dílo a nenechávají spát laikům i odborníkům.

Je zvykem označovat tuto hru jako tragédii, i já tak v této práci činím. Nesmíme však zapomínat na komické až groteskní prvky, které se v dramatu nacházejí. Proto bývá někdy „*Hamlet*“ odborníky nazýván spíše hrou problémovou.¹⁶

„Z hlediska uměleckého tvaru je *Hamlet* ze všech Shakespearových vrcholných tragédií nejméně sevřený.“¹⁷ Proto někdy působí zmateným dojmem. Nemá totiž naprosto jasnou dějovou linku, ale naopak se tragické příběhy prolínají a složitě proplétají.

Přesto však není možné říci, že by *Hamlet* neměl řád. Všechny příběhy krouží v jakémsi dostředném kruhu. Středobodem celého dění je král *Hamlet*, tedy postava v podstatě již neexistující, figurující ve hře pouze v podobě ducha. Z hlediska struktury je centrem druhá scéna třetího dějství, konkrétně chvíle, „*kdy Polonius přeruší představení herců a Claudius volá po světle*.“¹⁸ V tento okamžik je odhaleno mnoho pravd a proto má právo nazývat se středem celé hry. Dostředné uskupení hry neodmyslitelně souvisí s dalším, velmi významným znakem „*Hamleta*“ – zrcadlením. Všechno je díky němu řečeno či uděláno dvakrát, ne-li vícekrát. Z důsledného

---

¹⁵ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 13 – 150.

¹⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Shakespeare a teorie interpretace aneb Hledání adekvátního interpretačního přístupu*. Západočeská univerzita v Plzni, 2011. Str. 144-145.

¹⁷ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 38.

¹⁸ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 39.

provedení zdvojení je jasné, že pro Shakespeara mělo velký význam. Zrcadlem si jsou jak jednotlivá jednání, slova různých postav, ovšem i postavy samy – někdy je prakticky nemožné rozeznat Rosencrantze a Guildensterna. Celý příběh nastavuje světu zrcadlo. Zrcadlo plné otřesných činů, které se princ Hamlet snaží zastavit tím, že se postaví do jejich středu. „*Nemůže to však přežít: rozbije se.*“¹⁹

Jistým unikem této hry je rovněž fakt, že dánský princ Hamlet je postava, která sama sebe slyší mluvit zřejmě nejčastěji v rámci celých dějin literatury.²⁰ Komplex, kterým trpí dánský králevic, je velmi složitá záležitost, ať je hraný či nikoli. Hlavním důvodem složitosti tohoto šílenství je fakt, že žádná jiná postava literatury není tak inteligentní jako právě Hamlet.²¹

Neustále je v „*Hamletovi, králevici dánském*“ přítomna také nejistota a stálé zpochybňování. Tyto pochybnosti můžeme najít nejen ve slovech postav, ale také ve významu celé hry. Pochyby jsou jedním z hlavních znaků příběhu a jsou zřejmě také důvodem, proč vše skončí tragicky.²²

K zvláštnostem příběhu dánského prince patří také fakt, že je to hra nejen o pomstě, ale také o svědomí. Celkem je slovo „*svědomí*“ zmíněno osmkrát, což je zdaleka největší frekvence ze všech Shakespearových děl. Rovněž této hře patří „nej“ za množství zdvojených podstatných i přídavných jmen či sloves, jež jsou k sobě přiřazena spojkou „*a*“.²³

Zrovna tak je podivné, jaké řády či zvyklosti bylo možné porušit. Copak Ofélie jakožto sebevrah může mít církevní pohřeb se všemi náležitostmi? Naopak Polonioví

---

¹⁹ RUT, Přemysl. *Příběh a Shakespeare*. Akademie múzických umění v Praze 2005. Str. 113.

²⁰ BLOOM, Harold: *Kánon západní literatury*. Prostor, s. r. o., 2000. Str. 59.

²¹ BLOOM, Harold: *Kánon západní literatury*. Prostor, s. r. o., 2000. Str. 391.

²² DRÁBEK, Pavel. Hamlet ve dvou nových překladech. *Host: měsíčník pro literaturu*. 2000, (5). Str. 16.

²³ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 46.

byl v podstatě odepřen jakýkoli pohřeb, přestože si, jakožto vysoce postavenému státnímu úředníkovi, jistě zasloužil státní obřad se všemi náležitostmi. A královna se vdává po měsíci, truchlit by však měla nejméně rok. Navíc za manžela pojme bratra svého zesnulého muže, což Bible zakazuje. Autor však neříká nic o tom, kdy vztah mezi královnou Gertrudou a jejím švagrem, později manželem Claudiem začal – zda to bylo ještě před smrtí krále Hamleta, a královna se tak navíc dopustila smilstva, či až po jejím ovdovění.

Důvodem k veškerému výše uvedenému nedodržování úzu by mohlo být již výše zmíněné svědomí, které se ve hře často vyskytuje. Možná, že „*Hamlet*“ není jen hrou o mstě, ale také a hlavně o svědomí lidí. Můžeme jej také nazvat hrou o tajemství. Tajemstvím je přeci samotné šílenství mladého prince, které má ve hře hlavní roli. Navíc jsou záhady ve hře přítomny od samého počátku, kdy se stáže baví o zjevení. V originále je použito slovo „*apparition*“, tedy zjevení. V době vzniku příběhu patřilo toto anglického slůvko mezi slova učená a mnoho diváků jej tedy pravděpodobně ani neznalo. Tento fakt tajemnosti hry ještě více pomohl.²⁴

Je velice zvláštní, jakým způsobem si Shakespeare dovolil v „*Hamletovi, králevici dánském*“ nedodržet znění Bible. Jakýmsi dokladem o porušení Knihy knih by mohl být i námitky Tolstého k anglickému dramatikovi. Lev Nikolajevič Tolstoj tvrdil, že Shakespeare pohrdá davem a pracujícím lidem a navíc ve svých hrách popisuje „*nenábožné a nemorální myšlení*.“²⁵

Velkou zajímavostí ve slavném díle anglického dramatika je celkem šest set nových slov, která předtím ve své tvorbě nikdy nepoužil.²⁶ Navíc šest z těchto slov jsou novinkou nejen v jeho dílech, ale ve všech anglicky psaných záznamech přelomu 16. a 17. století.²⁷

---

²⁴ DRÁBEK, Pavel. *Tajemství* In: Hamlet. Větrné mlýny, 2005. Str. 16.

²⁵ BLOOM, Harold: *Kánon západní literatury*. Prostor, s. r. o., 2000. Str. 67.

²⁶ LYNE, Charlotte. *Shakespeare a jeho svět*. Brána, a. s., 2009. Str. 142.

²⁷ GREENBLATT, Stephen. *William Shakespeare aneb Velký příběh neznámého muže*. Albatros, 2007. Str. 267.

Ve hře můžeme najít i drobné rozpory. „*Takové nesrovnalosti se neomezují na hlavní postavu tragédie, na Hamleta. Tak třeba Horatio se ptá na začátku hry Hamleta na dánské zvyky, jako by byl v zemi cizincem, ale při setkání s Fortinbrasem v závěrečném výjevu mluví s norským princem zcela jako představitel Dánska. I duch, který se Hamletovi zjevuje, se v průběhu hry mění v své podstatě, neboť na počátku hry je to objektivní zjev, jež vidí před Hamletem a mimo Hamleta také jiní lidé, kdežto v rozmluvě konané v komnatě královnině, je to vidina přístupná smyslům Hamletovým, ale nikoli smyslům královně, která se děsí toho, že se Hamlet upřeně dívá do prázdna a s prázdny mluví.*“²⁸ Určitým rozporem, či spíše přímo chybou, jsou už první slova hry. Podle zvyklosti i selského rozumu by se měl ptát „*Kdo tam?*“²⁹ Francisco coby strážný na hlídce přicházejícího Barnarda. V příběhu je to ovšem naopak, to nově příchozí se ptá hlídajícího strážného. Nejzajímavější je na tomto nedostatku fakt, že nikdo z diváků se nad tím v danou chvíli nepozastaví.

2.3 HAMLET V ČECHÁCH

V Česku byl „*Hamlet*“ vůbec první uvedenou hrou od Williama Shakespeara. Již v roce 1776 bylo drama odehráno v divadle v Kotcích, ovšem v německém jazyce. Hlavní role byla svěřena Maximilianovi Scholzovi, jemuž milovanou Ofélii ztvárnila manželka, Edmunda Tillyová. Například Friedricha Ludwiga Schrödera představení nadchlo natolik, že *dánského prince* téměř okamžitě začal zkoušet i ve svém domácím divadle v Hamburku.³⁰ Není jisté, kdy byl u nás „*Hamlet, princ dánský*“ hrán poprvé česky. I když nebudu zahrnovat amatérská divadla, zdroje se neshodnou, kdy se tak stalo.

---

²⁸ MATHESIUS, Vilém. *Shakespearův Hamlet*. In: *Věda a život*, leden 1941, roč. 8, č 1, str. 18.

²⁹ SHAKESPEARE, William. *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 157.

³⁰ ENGELMÜLLER, Karel: *Z letopisů českého divadelnictví I*. Praha: nakladatelství J. R. Vilímka, 1946. Str. 80.

Pravděpodobně poprvé byl u nás „*Hamlet*“ v českém jazyce uveden v roce 1790 nebo 1791 v Divadle U Hybernů v překladu Josefa Jakuba Tandlera.³¹ Hlavní hrdina „*Hamlet ... byl zřejmě muž střízlivě a uvážlivě odhalující nepořádky ve státě dánském. Princ, který vedl s rozvahou svůj zápas s králem Klaudiem a jeho pomocníky. Nevíme sice o tomto výkonu z dobových materiálů nic, nedochovalo se ani jméno herce, které jej vytvořil, ale stěží mohl být pojat jinak.*“³² I přes – pravděpodobně – velmi volný překlad této hry z německého jazyka, mělo představení značný úspěch.³³ Další možné datum první ryze české premiéry je 8. července 1792, kdy měla být ve Stavovském divadle odehrána Shakespearova tragédie, rovněž v překladu J. J. Tandlera.³⁴ Tato dvě možná data úplné premiéry *Hamleta* v českém jazyce odpovídají tvrzení Františka Černého, že „*do konce [18.] století byl uveden ... Shakespearův Hamlet.*“³⁵ Tomuto názoru však odporují další zdroje, které věří, že vůbec první inscenace byla odehrána 20. listopadu 1853. Opět se sice mělo jednat o Stavovské divadlo v Praze, ale režisérem i překladatelem v jedné osobě byl tehdy Josef Jiří Kolár³⁶. O uvedení tohoto divadelního kusu byly určité pochybnosti, které se však nakonec ukázaly jako zbytečné. „*Hamlet zajisté má mnoho obtíží a nepadno jej dávat i v takových divadlech, jimž bohové více přáli než našemu. Skutek však ukázal, že smělý krok učiněn byl šťastně.*“³⁷, jelikož představení sklidilo velký úspěch. Mikovec ve své recenzi říká, „*Že pan Kolár pronikl*

---

³¹ ČERNÝ, František: *Kalendárium dějin českého divadla*. Praha: Svaz českých dramatických umělců a Český literární fond, 1989. Str. 30.

³² ČERNÝ, František: *Měnivá tvář divadla aneb Dvě století s pražskými herci*. Praha: Mladá fronta, 1978. Str. 15.

³³ ENGELMÜLLER, Karel: *Z letopisů českého divadelnictví I*. Praha: nakladatelství J. R. Vilímka, 1946. Str. 81.

³⁴ ŠKANDEROVÁ, Ivona: *Vrcholná období recepce her Williama Shakespeara na plzeňských scénách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005. Str. 23.

³⁵ ČERNÝ, František: *Měnivá tvář divadla aneb Dvě století s pražskými herci*. Praha: Mladá fronta, 1978. Str. 14.

³⁶ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 535.

³⁷ MIKOVEC, Ferdinand Břetislav: *Pražská Thálie kolem 1850*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, 2010. Str. 243.

Hamleta úplně, že paní Kolárová jest dobrá Ofelie a že pan Chauer dovede rozumně představití Polonia, o tom netřeba ujišťovati, a rozebírání nuancí vedlo by zde příliš daleko. Král Klaudius jest nejslušnější úloha, kterou jsme od pana Graua v novém jeho angažmá viděli, ovšemže též v Grauově „originální“ manýře držěn byl. Náramně těžká úloha jest duch starého Hamleta, kterého pan Lapil pilně, ale tuze hmotně dával.“³⁸

Postupem doby u nás všechny Shakespearovy hry, „*Hamleta*“ nevyjímaje, takřka zdomácněly. Důvodem byl fakt, že divadlo pomáhalo v boji o politické a sociální osvobození. Češi však neměli vlastní „velké“ hry, a proto byli nuceni převzít cizí působivá díla. Proto byla Shakespearova dramata v Čechách hrána více než v zahraničí. Proto se Shakespeare stal nedílnou součástí české divadelní tradice. A také proto se poměrně brzy začalo pracovat na úplném překladu všech her anglického dramatika.

---

³⁸ MIKOVEC, Ferdinand Břetislav: *Pražská Thálie kolem 1850*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, 2010. Str. 245 - 246.

3 ČESKOBUDĚJOVICKÁ SCÉNA

3.1 DĚJINY DIVADLA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Budova Jihočeského divadla v Českých Budějovicích se nachází v historickém jádru města. Původně na tomto místě fungovalo skladiště piva městského pivovaru, ovšem roku 1764 byla část domu přestavena na malé divadlo pro circa 400 diváků. Ti zde mohli až do roku 1817 sledovat představení v německém jazyce.

Znovuotevření divadelní budovy proběhlo o dva roky později, stále zde však působil německy mluvící soubor. Teprve roku 1838 odehrál německý soubor hru v českém jazyce, konkrétně představili divákům hru „*Čech a Němec*“ od Jana Nepomuka Štěpánka. Zajímavostí je, že právě v českobudějovickém divadle odehrál Josef Kajetán Tyl své poslední představení – ve hře „*Chudý kejklíř*“.

6. září 1919 proběhla slavností premiéra hry Bedřicha Smetany „*Dalibor*“. Již při tomto představení budova hrdě nesla název Jihočeské národní divadlo. Prvním režisérem se tehdy stal Karel Dostal. Od roku 1939 obsadil divadlo znovu německy mluvící soubor, ovšem v Protektorátu Čechy a Morava to snad ani jinak nebylo možné. Vlastní soubor Jihočeského národního divadla byl odsunut do nedalekého Tábora.

Po skončení druhé světové války se soubor s radostí vrátil do své budovy, tentokrát nesoucí název Jihočeské divadlo. Zanedlouho se však přejmenovalo na Krajské oblastní divadlo v Českých Budějovicích. Od roku 1956 až doposud však působí soubor opět pod názvem Jihočeské divadlo a velice slibně se rozvíjí. Již roku 1959 přibyl k činohře ještě baletní a také operní soubor, před 11 lety se připojila i loutkohra. S takto rozvíjející se činností byly potřeba i nové prostory.

V 70. letech byla původní budova divadla po technické stránce natolik nevyhovující, že se postupně celý divadelní soubor přestěhoval na dlouhých 19 let do prostor Domu kultury ROH. Zde využíval kinosál, kterému se začalo říkat divadelní.³⁹

---

³⁹ KAZILOVÁ, Zdeňka a kolektiv: „*Jihočeské divadlo*“. E. W. A. edition. 1990. Str. 56.

Neodmyslitelnou součástí Jihočeského divadla je také její letní scéna – Otáčivé hlediště v Českém Krumlově. To v zámecké zahradě funguje díky Joanu Brehmsovi od roku 1958, kdy se jednalo ještě o velmi improvizované hlediště před zámečkem Bellárie. Již o dva roky později byla postavena točna skutečně hodna jména divadlo. Na začátku 90. let proběhla doposud poslední rekonstrukce venkovní scény a již několik let se probírá její další osud. I přes řadu odpůrců je Otáčivé hlediště velmi oblíbené a žádané, což každý rok dokazuje kolem 55 000 českých i zahraničních diváků, kteří zde mohou krom činohry sledovat již tradičně balet, operu i loutkohru. Výjimečnost „open-air“ scény potvrzuje i fakt, že roku 1992 bylo Otáčivé hlediště zapsáno na seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.⁴⁰

V současné době je zřizovatelem divadla město České Budějovice a Jihočeské divadlo vede ředitel MgA. Lukáš Průdek. V rámci divadla fungují čtyři soubory – činohra, kterou řídí Jana Kalíšková; opera, jejímž vedoucím je Miloslav Veselý; balet vedený Attilou Egerházim a loutkohra, již má na starosti Petr Hašek. Krom známé budovy v centru Českých Budějovic a výše uvedeného Otáčivého hlediště v Českém Krumlově využívá divadlo ještě dvě scény přímo v jihočeské metropoli – divadelní sál Domu kultury Metropol a také Malé divadlo v Českých Budějovicích.

Během dlouhých let svého působení změnilo divadlo několikrát nejen svůj název, ale také vzhled. Prozatím poslední rekonstrukcí prošla historická budova před 25 lety. Co se však nikdy nezměnilo a pravděpodobně ani nezmění, je snaha o kvalitní divadlo, které získává ocenění diváků a kritiků – nejen po celých Čechách, ale také v zahraničí. Několik posledních sezón se soubory snaží krom tradičních jednoduchých her představit divákům i složitější kusy, které jsou náročné po režisérské, herecké i tematické stránce.⁴¹

---

⁴⁰ AUTOR neuveden: *O nás* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://otacivehlediste.cz/o-nas>

⁴¹ AUTOR neuveden: *Historie a současnost* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/divadlo/o-divadle>

3.2 HAMLET NA PRKNECH ČESKOBUDĚJOVICKÉHO DIVADLA

Hru „*Hamlet, králevic dánský*“ a další inscenace, jejichž děj je vystavěn na příběhu této tragédie, byl v jihočeské metropoli uveden několikrát a to i hostujícími soubory. Ne vždy bylo drama odehrané v Jihočeském divadle, některá představení lákala diváky i do jiných kulturních center.

Podle Jana Evangelisty Porta byl „*Hamlet, králevic dánský*“ uveden v Českých Budějovicích již v roce 1926. O této inscenaci v Jihočeském divadle však nenajdeme žádné další informace, takže lze spekulovat o její pravdivosti.⁴²

S jistotou však víme, že „*Hamlet, králevic dánský*“ byl v Českých Budějovicích uveden v roce 1954. Pod vedením režiséra Miroslava Macháčka zde měla hra premiéru dne 15. května tohoto roku v Krajském oblastním divadle a je možné, že právě toto byla absolutní premiéra slavné tragédie v Českých Budějovicích. Jiný zdroj však tvrdí, že to bylo „... *po několika desetiletích první představení „Hamleta“ v jižních Čechách.*“⁴³ V jakém divadle by toto dřívější uvedení mělo proběhnout, se bohužel v článku nedočteme. Slavnostní premiéry v Českých Budějovicích se zúčastnili rovněž kritici z hlavního města a divadelníci z různých částí naší země. Prakticky od počátku byla všechna vypsaná představení této tragédie vyprodaná.

Podle archivu Jihočeského divadla, bylo další provedení dánské tragédie na prknech divadla v Českých Budějovicích datováno na 20. ledna 1970 a následně rovněž 20. ledna, tentokrát o devět let později. V obou případech se jednalo o inscenace režiséra Milana Fridricha. Jednalo se již o druhého „*Hamleta*“ Krajského oblastního divadla, respektive Jihočeského divadla, v němž si zahrál Karel Roden. V obou případech mu náležela role prvního herce.

---

⁴² PORT, Jan Evangelista: *Přehled významných provedení Shakespearových her na českých a slovenských jevištích*. Česká republika: po 1954. Neustránkováno.

⁴³ AUTOR neuveden: *Českobudějovické divadlo hraje "Hamleta"*. České Budějovice: *Práce*. 1954.

Roku 1994 proběhla v Českých Budějovicích další premiéra „*Hamleta*“. V tomto případě se však jednalo o „*Shakespearovské siluety*“, které krom této tragédie obsahují ještě hry „*Zkrocení zlé ženy*“ a „*Romeo a Julie*“. Autorem tohoto přepracování je Petr Iljič Čajkovskij. Režisérkou a zároveň choreografkou představení hraného od 15. dubna 1994 na prknech Jihočeského divadla byla Libuše Králová. Ta chtěla divákům nabídnout více, než jen klasické taneční představení. Šlo jí v podstatě o nastudování tanečně-dramatického divadla.⁴⁴ Režie Libuše Králové je velice ambiciózní a poetická. Hudba Petra Iljiče Čajkovského a Václava Trojana ke hře „*Shakespearovské siluety*“ umožňovala choreografce Libuši Králové vytvořit tanečně projevené divadlo – udržuje bohatou dějovou linku a zároveň nabízí mnoho tanečních figur. Celé představení působí jednoduše a elegantně. Scénu k představení „*Shakespearovské siluety*“ připravil Stanislav Burda a nutno říci, že velmi nápaditě. K baletu je samozřejmě potřeba prostor a toho Burda poskytl tanečnickům dostatek, jelikož kulis bylo vskutku poskrovnu. Velice působivě byly zvoleny barevné varianty kostýmů. Hamlet je v tradiční černé barvě, Ofélie je samozřejmě oděna do cudně bílých šatů. Díky tomu ještě více vyzní kontrast Krále a Královny, kteří jsou oba v červené. Velmi zvláštní je, že jejich pláště jsou spojeny v jeden. Tohoto spojení královského páru je mnohokrát využito a nutno říci, že velice efektně. Kontrastem k jednoduchým kostýmům jsou převleky herecké společnosti, které hrají všemi třemi výše zmíněnými barvami – černou, bílou i červenou. Za zmínku stojí jistě šermířské souboje – ať už v „*Romeovi a Julii*“ či v „*Hamletovi*“. Jemná elegance baletu se na první pohled nehodí k ostrým kordům, ale ve výsledku byly šermířské scény úžasným oživením a hlavně krásným kontrastem k citlivým pohybům tanečnicků. Role mladého Hamleta byla svěřena Liboru Čihařovi. Libor Čihař získal za své výkony několik Jihočeských Thálií. Svěřené úlohy se stávají poutavými už jen díky jeho výšce.⁴⁵ Podle Libuše Králové si zaslouží „*uznání nás všech, má totiž i zásluhu na zachování baletního souboru v Jihočeském divadle v době, kdy se uvažovalo o jeho zrušení.*“⁴⁶ Ofélií mu byla Miluše Šindlerová, která je tanečně velice nadaná.⁴⁷

---

⁴⁴ KRÁLOVÁ, Libuše: *Slovo choreografa k dnešnímu představení*. In: Program k představení Jihočeského divadla. 1994.

⁴⁵ AUTOR neuveden: Hamlet tančil v přírodě. *Rudé právo*. 1994, 4(193). Str. 7.

⁴⁶ KRNÍNSKÝ, Jan Matěj; HOSNEDLOVÁ, Hanka; BRAUNOVÁ, Helena; HANUS, Petr: „*Příběhy krumlovské točny*“. Nakladatelství Růže. 2009. Str. 46.

⁴⁷ ŠMERALOVÁ, Eva: název neuveden. *Haló noviny*. 16. 8. 1994, (191). Str. 5.

Její elegantní pohyby se pro něžnou mladou dívku velice hodí. Jako královský pár Claudia a Gertrudy mohli diváci shlédnout Jaroslava Kukrála a Živanu Stupkovou. Oba byli velmi výrazní, a to nejen díky červené barvě svých kostýmů. „*Shakespearovské siluety*“ byly ve zkrácené podobě uvedeny v roce 1994 a následně také 1995 na Otáčivém hledišti v Českém Krumlově. „*Romea a Julii*“ a „*Hamleta*“ zde mohli diváci shlédnout od 3. do 6. srpna roku 1994, kdy Libuše Králová měla na přestěhování kulís a ansámblu pouhé dva dny⁴⁸, a následně od 2. do 10. srpna 1995. Balet byl na venkovní scéně před zámečkem Bellarie uveden po dlouhé, téměř 30leté pauze. O představení na Otáčivém hledišti jevílo publikum mnohem větší zájem, než když byla hra uvedená přímo v Jihočeském divadle. Prakticky všechna představení byla vyprodaná a diváci téměř vždy aplaudovali ve stoje.⁴⁹

V roce 2004 se kulturní centrum Bazilika rozhodlo uspořádat v Českých Budějovicích festival Shakespeare. Mělo se jednat o poctu k 440. výročí narození Williama Shakespeara, při které chtěli pořadatelé ukázat, že dílo klasického autora je pro všechny generace. V první polovině dubna se díky tomu mohli příznivci anglického dramatika těšit z výstavy fotografií, přednesu sonetů a také různých inscenací. Na festivalu nechybělo samozřejmě ani největšího Shakespearovo dílo. Úryvky z „*Hamleta*“, a nejen z něj, si diváci mohli poslechnout v podání seskupení TEArTR RAJDO – dvojice absolventů z DAMU. Jitka a Jakub Doubravovi na malém prostoru dokázali z mála vykouzlit opravdu hodně. Jejich představení s názvem „*FÓR For ty*“ mělo 2. dubna 2004 v Českých Budějovicích svou premiéru.

Na festivalu mohli diváci shlédnout také taneční představení „*A co Ofélie?*“ – slavnou hru z jiného úhlu pohledu. I tato hra měla v rámci festivalu svou premiéru. O inscenaci odehranou 13. dubna se zasloužili Antonie Svobodová a Vladimír Javorský. Autorkou a režisérkou v jedné osobě byla tanečnice Antonie Svobodová. Svými pohyby předvedla divákům nitro mladé dívky, která je zmítána konvencemi na královském dvoře. Vzhledem k charakteristice představení bylo jeviště samozřejmě zcela prázdné. K dispozici měli účinkující jen dvě židle. O kostýmy se postarala Helena Anýžová.

---

⁴⁸ AUTOR neuveden: Hamlet tančil v přírodě. *Rudé právo*. 1994, 4(193). Str. 7.

⁴⁹ AUTOR neuveden: Balet na Krumlově. *Českobudějovické noviny: Kultury*. 1994, 4. Str. 8.

Představení působilo díky zvoleným barvám jemně a dávalo o to více vyniknout pohybům interpretů. Odtančit složité duševní stavy dospívající ženy na královském dvoře tak, aby byly pochopeny a zároveň nepůsobily křečovitě, nebylo nic jednoduchého. Za asistence herce Národního divadla v Praze Vladimíra Javorského se velmi inscenace povedla a dvojice s ní začala cestovat po České republice.

V roce 2005 se konal druhý ročník festivalu Shakespeare. V jeho rámci však žádná inscenace „*Hamleta*“ nebyla uvedena. Dánská tragédie pomsty se na českobudějovickém festivalu odehrála pouze na filmovém plátně v režii Franca Zeffirelliho.

„*Hamlet*“ však nechyběl na 3. ročníku festivalu Shakespeare, který proběhl v kulturním centru Bazilika 6. – 24. dubna roku 2006. V rámci této akce bylo možné shlédnout příběh dánského prince dokonce ve dvou verzích. První, klasičtější, představil divadelní spolek Kašpar, který do českobudějovické scény v obchodním centru Igy zavítal z Prahy. Krom Shakespeareova díla s sebou Kašpar přivezl i související dílo od Toma Stopparda „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“. Druhou variantu představilo divadlo Drak. Toto pojetí bylo poněkud netypické, jednalo se totiž o loutkohereckou odnož divadla Z Hradce Králové.⁵⁰ O režii se v tomto případě postaral Jiří Vyšohlíd a Václav Poul.

Rozporuplné představení, alespoň dle diváků, bylo uváděno od 19. května 2006 na scéně Jihočeského divadla. Režisér Ivo Krobot se rozhodl pro nastudování velice moderního „*Hamleta*“ hraného v střídmych, správně řečeno spíše žádných kulisách. Pro mnohé návštěvníky byla klasika odehraná příliš netradičně, někteří dokonce použili výrazu „nedůstojně“. Jiní však ocenili snahu přiblížit tradiční hru mladšímu publiku.

Klasicky neklasický Hamlet byl českobudějovickým divákům představen v roce 2007 díky uskupení Primo teatro. Skupina studentů Gymnázia Česká v Českých Budějovicích nastudovala hru „*Haprdáns neboli Hamlet princ dánský*“, jejímž autorem je Ivan Vyskočil. Role režiséra byla v tomto případě svěřena Jiřímu Krejčímu. Autorem

---

⁵⁰ AUTOR neuveden: *Dušek improvizuje také Shakespeara. Českobudějovické listy*. 7.4.2006. 2006, (83). Str. 15.

hry „*HAPRDÁNS neboli HAMlet PRinc DÁNSký ve zkratce*“ je Ivan Vyskočil. Ten dal představení podtitul „*seminární cvičení*“, čímž naznačil koncept inscenace. Do hry byli zapojeni celkem čtyři studenti, kteří pomocí několika málo převleků zahráli Vyskočilovu úpravu dánské tragédie. Využívali při hře těch rekvizit, které ve scénáři popisuje Ivan Vyskočil – př. cedník, vařečka, palička na maso apod. Nechyběla však ani známá „hamletovská“ lebka. Scéna inscenace byla velice jednoduchá, kulisy prakticky nulové. Při prvotním přehrání příběhu dánského prince využívali studenti natažený provázek, který kuchyňskému náčiní sloužil jako prkna jeviště. Na skutečném pódiu byly už jen dvě židle. Tím veškeré vybavení prakticky končilo. O inscenaci hry nenajdeme prakticky žádnou zmínku. Avšak o jejím povedeném provedení svědčí i fakt, že studentům byl dán prostor na Budějcké Thálii 2007.

V roce 2007 neproběhl tolik očekávaný 4. ročník festivalu Shakespeare. Českobudějovičtí diváci se jej dočkali až v roce 2008. Na „*Hamleta*“ se publikum mohlo těšit až v samotném závěru festivalu. V tomto případě se však nejednalo o klasické provedení dánské tragédie. Divadlo Husa na provázku předvedlo inscenaci s názvem „*Shakespyré – commedia plná omylů*“. V pojetí brněnského divadla se nejedná o tragický příběh a to nejen v případě prince Hamleta, ale také v jiných příbězích Williama Shakespeara - Romeo a Julie, Othello, Macbeth a Král Lear. Celou dobu se prý jedná o pouhé nedorozumění.

„*Hamlet, králevic dánský*“ byl v Českých Budějovicích odehrán také 2. února 2011. Tohoto večera do krajského města opět zavítal Divadelní spolek Kašpar, jehož domovskou scénou je pražské Divadlo v Celetné. Pod taktovkou Jakuba Špalka proběhla původní premiéra hry 10. září 2005 v Praze. Hvězdně obsazené představení sklidilo úspěch i na jihu Čech. Toto bylo prozatím poslední uvedení klasického „*Hamleta*“ v Českých Budějovicích.

Nikoli však poslední hamletovský příběh. Jeho netypická interpretace je totiž zapojena do hry „*Soudné sestry*“, která vznikla pod perem Terryho Pratchetta a Stephena Brigge. Tato inscenace, složená z několika Shakespearových děl, byla českobudějovickým divákům premiérově představena 28. března 2013. Role režiséra se ujal Mikoláš Tyc, který se ve své režii snažil dát velký prostor hercům, aby naplno využil jejich potenciál. Také chtěl udržet fantasy ladění hry, a tak například nechal

čarodějky létat prostorem. Z originálního díla od Stephena Briggse přeložil „*Soudné sestry*“ Jan Kantůrek, ovšem v představení zazněly i úryvky Shakespearových děl v překladu Ericha Adolfa Saudka či Martina Hilského. Kostýmy, které vymyslel Tomáš Kypta, byly velice barevné a výrazným způsobem ovlivňují celé představení – v dobrém smyslu slova. Jen obtížně šly zařadit do historických souvislostí, byť se na nich historizující prvky našly. Oblečení herců bylo totiž pojato s nadsázkou. Občas kvůli úžasné složitosti kostýmů nebylo možné odhadnout skutečné proporce herců. To ještě více provokovalo divákovu fantazii a dotahovalo hru k dokonalosti. Hudba Matouše Hejla uměla skvěle dokreslit momentální atmosféru. Ve správných chvílích byla jemná a líbivá, jindy zase hrozivá a divoká či úžasně burácivá ve strašidelných scénách. Vždy měla ale nádech tajemna. V inscenaci vystupovali prakticky všichni z činohry Jihočeského divadla. Někteří aktéři vystřídali i sedm rolí. Do představení se aktivně zapojil i inspicient a nápověda. O scénu se postaral Karel Čapek. Nevyskytovalo se na ní sice příliš výzdoby, to však neznamená, že by jeviště bylo jednoduše koncipované. Celé pódium bylo šikmo nakloněné směrem k publiku, což je vynikající pro diváky pro přehled, avšak velice obtížné na stabilitu aktérů. Šikmá plocha skýtala spoustu skrytých vchodů a průlezů a její střed se navíc umělo otáčet. Díky těmto skryším vytvořil Karel Čapek na scéně mučírna na hradě, hrob či domek čarodějek. Aby se jednotlivé dekorace na pódium udržely, měly speciálně seříznuté nohy. I tak divákům občas zatrnulo, když viděli sedajícího či dokonce poskakujícího herce. Hojně bylo využito také provaziště, z jehož výšky se snášelo mnoho doplňků. Diváci, kteří na hru reagovali na webových stránkách Jihočeského divadla, oceňovali představení prakticky po všech stránkách – hereckých, scénografických i textových. Z jejich reakcí vyplynulo jednoznačné povzbuzení pro herecký soubor, aby v této a jí podobných inscenacích pokračoval. Nebylo výjimečné, že diváci chodili na hru opakovaně a vždy odcházeli spokojení. I v případě Tycovy režie se objevily nějaké negativní ohlasy. Někteří například tvrdili, že zejména v první části nevyzněly všechny vtipy správným způsobem a celé představení působilo chaoticky. Výkony herců bývaly většinou hodnoceny v superlativech, avšak stalo se i to, že některý z představitelů svou roli lehce přehrával.⁵¹ Až do derniéry odehrané 30. dubna 2014 uvedlo Jihočeské divadlo hru „*Soudné sestry*“ 14x.

---

⁵¹ RAUCHOVÁ, Jitka: Na jihočeské Zeměploše je nejlepší scéna. *Deník*. 21. 9. 2013.

Absolutně poslední hrou, jejíž příběh je vystavěn na příběhu prince dánského a která byla uvedena v Českých Budějovicích, bylo „*Souborné dílo Williama Shakespeara*“. Tuto inscenaci předvedlo brněnské seskupení AMADIS v rámci 15. ročníku Budějcké Thálie. Klára Havránková, Ondřej Buchta a Josef Širhal představili divákům během pouhých 100 minut všechna díla velkého anglického dramatika.

4 MACHÁČKŮV HAMLET

Macháček se do českobudějovického divadla dostal svým způsobem náhodou. Na konci roku 1951 byl Miroslav Macháček obviněn z nepřátelství a spojení s agenty ze západu. Krátce nato přišel Macháček o angažmá v pražském Realistickém divadle a ani po omluvě, které se dočkal, nemohl nějakou dobu najít práci ve svém oboru. Z veškerého množství divadel, která oslovil, se mu ozvalo pouze jediné – Krajské oblastní divadlo v Českých Budějovicích, do kterého jej v roce 1952 angažoval Ivan Glanc. Toto místo Miroslav Macháček přijal pod podmínkou místa pro svou ženu a zajištění bydlení. Sám prohlašoval období působení na jihu Čech za nejšťastnější čas svého života. Neexistuje mnoho oficiálních zdrojů, které by se zabývali působením Macháčka v Českých Budějovicích, jeho doboví spolupracovníci, například paní Hana Bauerová, tvrdí, že se díky jeho činnosti „začala psát nová kapitola Jihočeského divadla.“⁵² Další divadelní sezónu 1953 - 1954 již působil Macháček jako ředitel činohry Krajského oblastního divadla.

Představení, poprvé v tomto provedení uvedené 19. května 1954, patřilo k nejúspěšnějším v celé historii Jihočeského divadla. Přesto však na počátku existovaly pochyby o uvedení slavné tragédie v jihočeské metropoli. Miroslav Macháček a jeho spolupracovníci si však svým krokem byli jistí: „...byli jsme přesvědčeni, že touto hrou můžeme velmi mnoho říci i dnešnímu člověku. Její myšlenky jsou nám drahé, protože je známe a každý v nich najde i kus sebe, kus svých zápasů, síly i slabosti, kus svého života.“⁵³ Dalším kladem je fakt, že „*Hamlet*“ umí být pokaždé jiný. To uznává sám režisér, který „v něm listuje každý rok a pokaždé pro sebe objeví něco nového.“⁵⁴ Úžasné rovněž bylo, že na tehdejšího „*Hamleta*“ chodili diváci různého věku či vzdělání. Byla to inscenace pro všechny.

---

⁵² TRÁVNÍČKOVÁ, Aneta: *Českobudějovické působení herce a režiséra Miroslava Macháčka*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Str. 18.

⁵³ MACHÁČEK, Miroslav: *Režisérovy poznámky k Hamletu*. In: program k představení *Hamlet v KOD v ČB*.

⁵⁴ JUST, Vladimír. *Miroslav Macháček*. In: *Reflex*. 2007, (41). Str. 87.

4.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Miroslav Macháček dodržoval při své režisérské práci několik zásad. Věřil například, že je dobré začít hru zkoušet pouze s jistou představou a postupně spolu s herci doladovat detaily postav i představení jako takového.⁵⁵ Vycházel přitom z herce, jeho možností a schopností, které se snažil rozšiřovat pouze chválou a návrhem na zlepšení, nikoli kritikou jako takovou.⁵⁶ Ve výsledku tak dosáhl velmi promyšleného konceptu, s výborně vykreslenými postavami i vztahy mezi nimi. Při zkouškách byl na herce tvrdý, ale poskytl jim prostředí pro vyjádření a kreativitu. Inspiroval je také svými vlastními hereckými schopnostmi, kdy uměl text na zkouškách přednést „*tak dokonale, že jsme si říkali – tak dobře to nikdy nezahrajeme.*“⁵⁷. Navíc herce často „nakazil“ svým entuziasmem. Rád také využíval skryté významy, aby se divák do představení aktivně zapojil a sám si domyslel či dotvořil smysl konání jednotlivých postav.

Se zkouškami pomáhal také PhDr. Břetislav Hodek, jeden z odborníků na dílo Williama Shakespeara. Režisér byl za jeho spolupráci velmi vděčný, jelikož „*doktor Hodek přinesl spoustu bohatého materiálu a poznatků ze všech světových inscenací Hamleta*“⁵⁸

O přístupu Miroslava Macháčka k „*Hamletovi*“ máme relativně jasnou představu díky textu „*Režisérovy poznámky k Hamletu*“, které napsal sám Macháček a přiložil jej k divadelnímu programu v roce 1954. Vysvětluje v něm, proč se se souborem rozhodli hrát „*Hamleta*“ a co jej vedlo k pojetí, které vybral. Důraz přitom kladl režisér na dynamiku hry, která vychází z konfliktů postav. Zaměřil se také na známé monology, které neměly být pouze filozofickým zamyšlením, ale hlavně detailní ukázkou vnitřních

---

⁵⁵ MACHÁČKOVÁ, Kateřina: *Téma Macháček*. Praha: Nakladatelství XYZ, s. r. o., 2010. Str. 72.

⁵⁶ MACHÁČKOVÁ, Kateřina: *Téma Macháček*. Praha: Nakladatelství XYZ, s. r. o., 2010. Str. 78.

⁵⁷ BAUEROVÁ, Hana: *Před oponou, za oponou... Jihočeského divadla*, ČB: Jihočeské divadlo, 1999. Str. 31.

⁵⁸ MAŘÍKOVÁ, Bohuslava; LOUCKÁ, Marie: *Devadesát není sto*. České Budějovice - Jihočeské divadlo: Professional Publishing, 2009. Str. 50.

rozporů jednotlivých hrdinů. Prince Hamleta, mladého a osamoceného stoupence pravdy, postavil Macháček do protikladu politických intrik. Vždyť v době uvedení hry probíhaly různé vykonstruované politické procesy a zavražďování obyvatel. V režii Miroslava Macháčka působila slavná tragédie jako „*nekompromisní rozhodnutí postavit se třeba osaměle proti morální rozvrácenosti feudální společnosti.*“⁵⁹ Macháček nechtěl ukázat královici jako slabocha pod nánošem nesrozumitelnosti a nespravedlnosti. Toužil zobrazit mladého silného muže, který je váhavý a má svědomí. Macháček viděl prince Hamleta „*jako postavu kladnou, hledače pravdy, života, bojovníka, ovšem se všemi vnitřními rozpory a melancholií. Prostě hrdinnou postavu v celé její složitosti.*“⁶⁰ Z tohoto důvodu nevyškrtl režisér ani obraz „*Na Pláni*“, který bývá často vynechaný, nýbrž se tuto scénu naopak pokusil vyzdvihnout a ukázat na setkání prince Hamleta s Fortinbrasovým vojskem sílu mladého královice a dokázat divákům, že pravdu mohou nalézt ve slovech i skutečích.

Miroslav Macháček si při své režisérské práci na velké tragédii dovolil udělat ještě jednu netypickou změnu. Bývá zvykem, že když se král Klaudius jde modlit, odloží meč. Hamlet chce tento nástroj využít ke své pomstě. Nedokáže však zabít, a tak s mečem odbíhá pryč. Král se následně diví, kam se jeho zbraň poděla. V tomto pojetí však král odkládá celý opasek i s mečem, načež mu opasek zůstane, samozřejmě beze zbraně. „*Rozhlíží se a ve strašné hrůze ustupuje od stolu. V této situaci necháváme volat Hamleta za scénou „máti, máti, máti!“*. Opona se zvedá, přichází Hamlet a zabíjí královým mečem Polonia. Meč nechá ležet na pohovce. Zde ho najde král, protože následující obraz spojujeme s obrazem „*U matky*“. Král přichází za královnou zvědět, jak dopadla její rozmluva s Hamletem. Když spatří svůj meč zkrvavený a dozvídá se o zabití Polonia, ve strašné hrůze si uvědomí, jaké nebezpečí mu hrozí. Od té chvíle ví, že

---

⁵⁹ CÍFKA, Stanislav a kolektiv: *Jihočeská vlastivěda: Literatura – Divadlo*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství. 1984. Str. 178.

⁶⁰ MACHÁČEK, Miroslav: *Režisérovy poznámky k Hamletu*. In: program k představení Hamlet v KOD ČB.

jde mezi ním a Hamletem o boj na život a na smrt.“⁶¹ Podle recenze Aloyse Skoumala však tento krok nepatřil k těm nejpovedenějším.⁶²

Při hře byl využit překlad Erika Adolfa Saudka a (jak již bylo výše řečeno) při zkouškách spolupracoval také shakespearolog Břetislav Hodek. Hodek poupravil Saudkův překlad, což někteří přijali s velkou nelibostí. Například Skoumal to označil za nepřístojnost.⁶³ Retuše dle jeho názoru byly příliš svévolné, malicherné a bez citu pro jazyk. Rovněž Fencel tvrdí, že při překladu musí být dbáno nejvíce na lehkost výrazů a přirozenost.⁶⁴ Zda byly Hodkovy zásahy do překladu oprávněné či ne, těžko soudit. Rozhodně však Hodek pomohl režisérovi i hercům proniknout do tragédie jako takové a ozřejmit její složky.⁶⁵

Celý herecký soubor se na hru velmi dopodrobna připravoval a to pomocí nekonečných diskuzí, kdy se jednotliví představitelé sžívali se svými postavami. Důvodem pro detailní znalost své postavy bylo využití metody „prožívání“, která od herců vyžaduje vskutku velké porozumění textu a charakterům. Herci díky těmto znalostem získali velkou sebejistotu. Miroslav Macháček se rovněž snažil, aby se všichni správným způsobem projevovali. Režisérovi nešlo „...o přesnou výstavbu veršů. Šlo nám víc o smysl jednotlivých scén a o vzájemné vztahy.“⁶⁶ Hru zkoušel soubor tři dlouhé měsíce. Přípravy na každou zkoušku byly pro všechny herce dost náročné,

---

⁶¹ MAŘÍKOVÁ, Bohuslava; LOUCKÁ, Marie: *Devadesát není sto*. České Budějovice - Jihočeské divadlo: Professional Publishing, 2009. Str. 51.

⁶² SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo 6*, 1955, č. 3, březen, s.218.

⁶³ SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo 6*, 1955, č. 3, březen, s. 218.

⁶⁴ FENCL, Antonín. Shakespearova dramata na českém jevišti po stránce slovesné i scénické: Rozbor českých překladů. *Theatralia*. 2012, **15**(1). Str. 242.

⁶⁵ SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo 6*, 1955, č. 3, březen, s. 216.

⁶⁶ MACHÁČEK, Miroslav: *Režisérovy poznámky k Hamletu*. In: program k představení *Hamlet* v KOD ČB.

jelikož nikdo ze souboru nechtěl režiséra zklamat, a tak pilně cvičili zadané úlohy.⁶⁷ Během dlouhé doby zkoušení si aktéři několikrát uvědomili, jak náročný úkol vzali na svá bedra. Vytrvali však a dočkali se i odměny za svou tvrdou práci, kdy diváci po čtyřech a půl hodinách stále sedí na svých místech, dlouho tleskají a nechvátají domů, jak často bývalo zvykem i po mnohem kratších inscenacích.⁶⁸ Jak by také ne, když Miroslav Macháček vytvořil „*Hamleta*“, který mohl být považován za „*svátek českého divadla*“.⁶⁹

4.2 HERECKÉ OBSAZENÍ

Macháčkova volba herců byla ve své době nezvyklá. „*Jak známo byl herecký soubor rozdělený na obory. Tragéd, komik, naivka, milovnice, stará komická atd. Většinou se podle těchto starých praktik obsazovalo. Macháček to většinou nedělal. Rád zkoušel herce právě v oboru, na který zvyklý nebyl. Nutil tím herce ... rozšířit svůj herecký rejstřík a neznamenat v tom, co měl vyzkoušené.*“⁷⁰

V hlavní roli dánské tragédie se představil Zdeněk Kutil (1923 – 1988). Vzhledem k jeho malé výšce, jisté otylosti a kulaté hlavě se na první pohled hodil spíše do komediálních představení. Měl však velmi výrazný hlasový projev, díky kterému skvěle vynikly princovy monology. Výběr Kutila coby královice byl rovněž dokladem Macháčkova pojetí, kdy toužil ukázat mladého prince jako intelektuála se silnou a

---

⁶⁷ TRÁVNÍČKOVÁ, Aneta: *Českobudějovické působení herce a režiséra Miroslava Macháčka*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Str. 21.

⁶⁸ MAŘÍKOVÁ, Bohuslava; LOUCKÁ, Marie: *Devadesát není sto*. České Budějovice - Jihočeské divadlo: Professional Publishing, 2009. Str. 51.

⁶⁹ ČERNÝ, Jindřich: *Osudy českého divadla po druhé světové válce – divadlo a společnost 1945 – 1955*. Praha: Academia, 2007. Str. 415.

⁷⁰ TRÁVNÍČKOVÁ, Aneta: *Českobudějovické působení herce a režiséra Miroslava Macháčka*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Příloha.

bojovnou osobností. Před přestávkou se mohl zdát divákům poněkud tišší a skromnější, než by bylo vhodné, v druhé části představení však dal plnou volnost svému talentu a svou přirozeností si diváky naplno získal.⁷¹ Kutil si uvědomoval význam své úlohy a přistupoval ke svému úkolu více než zodpovědně. Svou roli hraje „...s vervou mládí, tak trochu v reinhardtovském Jugendstilu se silnými názvuky na filmové pojetí Olivierovo.“⁷² Ne ve všech monolozích dokáže naplno využít jeviště a svůj hlasový projev. V akčnějších scénách je však plný vášně. Je možné, že nadšení do pohybu mu dodal režisér. „Macháček ještě při zkoušce volal z hlediště na herce Kutila, hrajícího Hamleta: „Kůto, rychlejc!“

Kutil: „Rychlejc to nejde, Mirku!“

Macháček křičí: „Musí!“ a vyběhne od stolku v přízemí.

Kutil: „Vážně. Nejde to rychlejc, do těch schodů.“

Macháček: „Že ne?“ Volá už z balkónu: „Já ti to ukážu!“ Seskočí do přízemí, v mžiku vyskočí na jeviště a vykopává nebohého herce nohou do zadku schod po schodu až nahoru. ... „Že ne?! Že ne!! Koukej, jak to jde!“⁷³

Nejdůležitější ženská role byla svěřena Aleně Čepkové. Podle dobových recenzí se i ona inspirovala v Olivierově filmové podobě slavné tragédie. Čepková se své role ujala naplno a odvedla úctyhodný výkon. Podle Aloyse Skoumala dokázala předvést všechny stránky, jež Ofélie má – vždyť je to rusalka, dvorní dáma, zhrzená milenka, rafinovaná koketa. Od každé z těchto postav má něco.⁷⁴ Skoumal velmi vyzdvihuje její výkon ve scéně, kdy již jako šílená rozdává květiny. Dokázala svými „výkřiky uchvátit obecenstvo...“.⁷⁵

---

⁷¹ VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

⁷² SKOUMAL, Aloys: „Hamlet“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 216.

⁷³ URBANOVÁ, Alena: *Miroslav Macháček*. In: *O současné české režii 2*. Praha: Divadelní ústav Praha 1, 1983. Str. 362.

⁷⁴ SKOUMAL, Aloys: „Hamlet“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 217.

⁷⁵ VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

Jako královský pár Gertrudy a Claudia diváci shlédli Zdeňku Šebestovou a Ottu Hradeckého. „*Dvojice ... zhostila se svých královských úloh s důstojností snad o poznání menší než královskou. Z Klaudia Hradeckého číhá sice pod panovnickým hermelínem intrikán, svůdce a padouch, ale ta spíše strejčkovská než strýcovská bodrost ... neodpovídá podle našich představ poloze, v jaké se má držet Hamletův odpůrce.*“⁷⁶ Svou Istivost dokazoval mimo jiné úžasně strojeným falešným úsměvem.⁷⁷ O skvělé práci Otty Hradeckého svědčí také Stříbrný odznak, který za tuto roli Hradecký získal v soutěži Divadelní žatva. Ocenění se dočkal díky bohatě vyjádřené charakteristice postavy.⁷⁸ Královna Gertruda byla úžasně přesvědčivá ve své přívětivosti k synovi a velmi důstojná po celou dobu představení.⁷⁹

Skvěle hrál také Karel Šebesta, který „*velmi citlivě zahrál málo jasnou a herecky nevděčnou postavu*“⁸⁰. Jeho Horatio byl vskutku věrným přítelem a zároveň krásným protikladem dánského prince.

Pro Karla Hlušičku coby Laerta byl nejnáročnější závěrečný souboj mezi ním a princem Hamletem. Pro tuto seč byly udělány speciální zbraně, aby v divákových očích vypadaly obzvlášť nebezpečně. Potyčku s meči nacvičovali oba herci denně celé tři

---

⁷⁶ SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 217.

⁷⁷ VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

⁷⁸ AUTOR neuveden: *Hamlet vítězem v Divadelní žatvě. Jihočeská pravda*. 16. 9. 1955.

⁷⁹ VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

⁸⁰ SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 217.

měsíce.⁸¹ Nejen tuto scénu však podle Aloyse Skoumala zahrál Hlušička velice věrohodně a odhodlaně.⁸²

Tisk chválil rovněž výkon oblíbeného jihočeského herce Františka Langa. Byť mu byla svěřena relativně nenápadná postava prvního hrobníka, diváci a kritici označovali tuto roli jako jeho nejpovedenější.⁸³

Nudně oproti ostatním vypadal dle Aloyse Skoumala ve své roli Polonia Josef Kaňkovský. I přes svou bláhovost a neustálé klábosení působil studeně. Přesto však mohl být považován za sebevědomého dvořana.⁸⁴

Podobně nelichotivě Skoumal zhodnotil i postavu Rosencrantze (Jan Kmuníček) a Guildensterna (Zdeněk Kozák). Oba označil jako omyl režie a nevhodné pro ztvárnění přátel mladého Hamleta.

V představení si zahrál i sám Miroslav Macháček. Představil se v roli 1. herce, v níž se alternoval s Karlem Rodenem. Jeho scéna při zavraždění krále byla vrcholem představení.⁸⁵ Při uvedení stejné inscenace v hlavním městě se občas ujal i hlavní role mladého prince. Dokladem toho, že „*Hamlet*“ se stal v podstatě nedílnou součástí života Miroslava Macháčka, je fakt, že i na jeho parte najdeme citát z této tragédie: „*Jak je možné, že ten herec prve smyšlenkou pouhou, pro tragický sen, své vidině tak podrobil svou duši, že všecek pobled, jak jím lomcovala, že v očích slzy měl, tvář*

---

⁸¹ JINDRLOVÁ, Z. Hamlet po čtyřiceti letech. *Českobudějovické noviny: Kultura*. 25.4.1994. 4(5). Str. 7.

⁸² SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 217.

⁸³ SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 218.

⁸⁴ VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

⁸⁵ ČERNÝ, Jindřich: *Osudy českého divadla po druhé světové válce – divadlo a společnost 1945 – 1955*. Praha: Academia, 2007. Str. 415.

*ztrhanou, hlas zlomený a úkony a všechno, jak on to zřel a chtěl? A všechno pro nic!
Pro Hekubu!*“⁸⁶

4.3 SCÉNA

Premiéra „*Hamleta*“ se konala u příležitosti 25. výročí divadelního výtvarníka Joana Brehmse, který samozřejmě navrhoval scénu i této inscenace. Vzhledem k tomuto významnému faktu Vácha odsoudil nedostatečné uvedení premiéry bez jakéhokoli projevu na počátku či slavnostnímu předání coby poděkování na jeho konci.⁸⁷ V roce 1954 pracoval Joan Brehms v Krajském oblastním divadle v Českých Budějovicích devátým rokem. Podle světové scénografické veřejnosti patří mezi nejlepší scénografy světa.⁸⁸

Joan Brehms nepatřil nikdy k šéfům výpravy, kteří by se drželi zažitých stereotypů. Naopak se snažil najít vlastní, originální cestu jak vytvořit osobitý výraz a to z pohledu uměleckého, lidského i politického.⁸⁹ Současně se snažil co nejvíce propojit hlediště a jeviště, díky čemuž by byl divák do hry více zapojen. Toužil odstranit z prostoru mezi hercem a publikem jakékoli rampy, portály a opony. Jeho sen, aby se divák stal centrem dění, se mu splnil v českokrumlovské zámecké zahradě. Zde mohl využít krásný zámeček Bellárie, kouzlo přírodních kulis a také celkovou dynamiku prostoru. Spolu s tehdejšími řediteli Ottou Haasem zde vybudovali nejprve malou točnu pro pár desítek diváků. Po této zkušební se začalo budovat skutečné sezení pro diváky – Otáčivé hlediště coby venkovní scéna budějovického divadla. Dokonce

---

⁸⁶ AUTOR neuveden: *Parte Miroslava Macháčka*. Archiv Divadelního ústavu v Praze. 1991.

⁸⁷ VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

⁸⁸ KRNÍNSKÝ, Jan Matěj; HOSNEDLOVÁ, Hanka; BRAUNOVÁ, Helena; HANUS, Petr: „*Příběhy krumlovské točny*“. Nakladatelství Růže. 2009. Str. 19.

⁸⁹ AUTOR neuveden: *25 let poctivé tvůrčí práce. Krajské oblastní divadlo: Divadelní list č. 17*. 1954, (17).

v zahradě zprovoznil starou mechaniku, díky které byla možná tzv. barokní proměna - „staré kulisy odjížděly, nové přijížděly, vše se dělo synchronně a celá proměna netrvala déle než třicet sekund. Dojem byl úžasný.“⁹⁰

Přírodní kompozice se Joan Brehms snažil napodobit i ve vnitřních prostorech, a díky tomu dokázal vytvořit unikátní propracované scény pro různé hry.⁹¹

V tomto případě se rozhodl pro velmi prostorově členěnou scénu, soudobě zdobenou, kterou bylo velice složité přestavovat. Dokladem o složitosti přeměny jeviště svědčí nápis „*Hamlet – smrt techniky*“, který se objevil na černé stěně u jeviště. Tento nápis připomínal náročnou a propracovanou přeměnu inscenace ještě dvě desítky let.⁹²

Někdy trvala změna scény skutečně dlouho. Proto složil Bohumil Kysela celkem pět „vět“, jež byly při přestavbě hrány divákům pro ukrácení chvíle. Přehrávány byly na přeskáčku, aby se divákovi „neoposlouchaly“.

„V účelné, střídme a vkusné výpravě“⁹³ se odrazily Brehmsovy zkušenosti ze světových inscenací a také velké zkušenosti výtvarníka. V každé scéně se snažil místo přesně charakterizovat, aby jej divák bez problémů dokázal identifikovat. Navíc spolu s režisérem využil téměř všechny dostupné divadelní triky. V době uvádění inscenace se jednalo o velice moderní scénu s historickým nádechem.

Přestože nad návrhem scény pro představení „*Hamleta*“ strávil mnoho času a vskutku se mu povedla, připisuje úspěch hry hlavně režisérovi: „S „*Machajdou*“ se pracovalo vždycky dobře. ... Jemu vždycky o něco šlo a vždycky přesně věděl o co.“⁹⁴

---

⁹⁰ KAZILOVÁ, Zdeňka a kolektiv: „*Jihočeské divadlo*“. E. W. A. edition. 1990. Str. 52.

⁹¹ KAZILOVÁ, Zdeňka a kolektiv: „*Jihočeské divadlo*“. E. W. A. edition. 1990. Str. 44.

⁹² JINDRLOVÁ, Z. Hamlet po čtyřiceti letech. *Českobudějovické noviny: Kultura*. 25.4.1994. 4(5). Str. 7.

⁹³ SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 216.

⁹⁴ JINDRLOVÁ, Z. Hamlet po čtyřiceti letech. *Českobudějovické noviny: Kultura*. 25.4.1994. 4(5). Str. 7

S odstupem čtyř desítek let viděl tehdejší scénu jako zbytečně přeplněnou a nejradši by ji přepracoval.

4.4 ÚSPĚCHY A RECENZE

Představení sklízelo kladné ohlasy u diváků a bylo rovněž několikrát v superlativech zmíněno v dobovém tisku.

Od květnové premiéry roku 1954 do ledna 1956 bylo odehráno 46 repríz „*Hamleta*“ a shlédlo ji na 22 000 diváků. I po necelých dvou letech byla hra žádaná a vždy zcela vyprodaná. Také proto se v roce 1956 Krajské oblastní divadlo vydalo s představením i na zájezdy, konkrétně do Strakonice či Prachatic. Toto cestování bylo umožněno zjednodušením technicky náročné Brehmsovy scény.⁹⁵

Dalším a zřejmě nejdůležitějším důkazem o povedenosti inscenace je získání 1. místa v soutěži Divadelní žatva. Bylo to již druhé udělení této ceny Krajskému oblastnímu divadlu. Oficiálně bylo toto ocenění uděleno proto, že „*Toto představení je vážný umělecký počín, po mnoha stránkách přímo průkopnický. Režii M. Macháčka se především podařilo správně pochopit smysl Shakespearova díla. Nevidí v Hamletovi člověka úpadkového, vnitřně se hroutícího, nýbrž muže, bojovníka proti společenské lži a přetvářce.*“⁹⁶ Získáním 1. místa v této soutěži získal Macháček konečně dostatečné ocenění, kterého se mu nedostávalo v tisku. O hře sice byly psány velmi kladné recenze, ale vždy se zaměřovaly na herce a scénu, postava režiséra bývala opomíjena. Důvodem k jeho upozadění mohli být dřívější rozpory v Praze.

Zajímavé a tak trochu i ironické bylo, že Krajské oblastní divadlo v této soutěži překonalo i Realistické divadlo, jež bylo tehdy považováno za vzorové a které musel

---

⁹⁵ AUTOR neuveden: *Svobodné slovo: Stále přitažlivý Hamlet*. České Budějovice: 1956.

⁹⁶ CÍFKA, Stanislav a kolektiv: *Jihočeská vlastivěda: Literatura – divadlo*. Jihočeské nakladatelství České Budějovice, 1984. Str. 178.

Miroslav Macháček o pár let dříve opustit. V Divadelní žatvě byl oceněn rovněž Otta Hradecký, coby král Claudius a Joan Brehms, výtvarník. Oba dva získali za svou práci prestižní stříbrné odznaky.

Díky získanému ocenění bylo divadlo se svou inscenací pozváno do pražského Divadla J. K. Tyla, aby zde ve středu 21. září 1955 hru předvedlo.⁹⁷ Dokladem o dokonalém provedení této inscenace jsou také vzpomínky účinkujících. Všichni zúčastnění herci považovali i po čtyřiceti letech od premiéry „*Hamleta*“ za úžasný a nezapomenutelný zážitek.⁹⁸

Poté, co Miroslav Macháček opustil Krajské oblastní divadlo v Českých Budějovicích, nastudoval velmi podobným způsobem „*Hamleta*“ také ve svém novém angažmá v Národním divadle. Slavností premiéra se zde odehrála 13. dubna 1982 a bylo uvedeno celkem 128 repríz.

---

⁹⁷ AUTOR neuveden: *Hamlet vítězem v Divadelní žatvě. Jihočeská pravda*. 16. 9. 1955.

⁹⁸ JINDRLOVÁ, Z. Hamlet po čtyřiceti letech. *Českobudějovické noviny: Kultura*. 25. 4. 1994. 4(5). Str. 7.

5 FRIDRICHŮV HAMLET

„Fridrich, to je divadlo!“⁹⁹

Milan Fridrich, nositel vyznamenání Za vynikající práci a ceny Dr. J. Stejskala z roku 1988, pracoval v Jihočeském divadle nejen jako režisér činohry, ale také zasáhl do operety a opery. Od začátku 70. let působil rovněž na ředitelské pozici. Fridrich patřil k nositelům tradice Jihočeského divadla. U členů činohry byl natolik oblíben, že jej přátelsky oslovovali „taťko“.¹⁰⁰

Všechna představení Milana Fridricha se vyznačovala jedinečnou režii. Oproti dnešním poměrům měl omezené technické možnosti, a přesto dokázal úžasně pracovat s prostorem a světlem. Patřil k těm málo vyvoleným, kteří uměli na divadle uplatnit techniku filmového střihu. Tím získal neopakovatelnou dynamiku děje a vytvořil hluboký estetický zážitek.¹⁰¹ V rámci přípravy hry se nesnažil o špičkové výkony jednotlivce, ale o vysokou úroveň všech představitelů, kteří budou dokonale sehraní. Pravděpodobně toto vše bylo důvodem jeho úspěchů, díky nimž patřil ke špičce českého divadla.

K Fridrichově představení „*Hamlet*“ se vztahují dvě významná data a to 20. ledna 1970 a rovněž 20. ledna, tentokrát 1979. Oba tyto lednové dny jsou uvedeny jako data premiéry dánské tragédie. V obou případech bylo herecké obsazení a pravděpodobně také pojetí zcela shodné. K první premiéře však nelze najít prakticky žádné další informace. Inscenace, která byla uvedena o devět let později, již měla odezvy v tisku, a proto se budu zabývat spíše touto variantou. Navíc se k tomuto datu

---

⁹⁹KRNÍNSKÝ, Jan Matěj; HOSNEDLOVÁ, Hanka; BRAUNOVÁ, Helena; HANUS, Petr: „*Příběhy krumlovské točny*“. Nakladatelství Růže. 2009. Str. 49.

¹⁰⁰KUBÁT, Petr: *Odchody herců z Jihočeského divadla pokračují. Nevěčný jde do Brna*. MF Dnes [online]. 2014 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://budejovice.idnes.cz/v-jihoceskem-divadle-konci-roman-nevecny-ffz-/budejovice-zpravy.aspx?c=A140127_101922_budejovice-zpravy_khr

¹⁰¹KRNÍNSKÝ, Jan Matěj; HOSNEDLOVÁ, Hanka; BRAUNOVÁ, Helena; HANUS, Petr: „*Příběhy krumlovské točny*“. Nakladatelství Růže. 2009. Str. 49.

vztahuje ještě jedno významné poprvé. Jednalo se totiž o první představení určené předplatitelům, které bylo odehrané na studiové scéně Jihočeského divadla.¹⁰²

5.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Fridrich sám nazval představení spíše „*Malým Hamletem*“, neboť není hra uvedena v celém rozsahu Shakespearova známého díla. Úplný název inscenace uvedené v roce 1979 je „*Tragický příběh Hamleta, dánského prince, tak jak ho často hráli Služebníci Jeho Výsosti v Londýně, rovněž na obou universitách v Cambridgi a v Oxfordu a jinde*“. Tato varianta vychází z tzv. „*Druhého kvarta*“, které již bylo popsáno výše. Režisér Milan Fridrich i překladatel Milan Lukeš ovšem pokládali tuto variantu příběhu dánského prince za vhodnější pro diváky.

Úpravy provedené v „*Tragickém příběhu Hamleta, dánského prince, tak jak ho často hráli Služebníci Jeho Výsosti v Londýně, rovněž na obou universitách v Cambridgi a v Oxfordu a jinde*.“ považovali Fridrich i Lukeš za jistou pomoc Shakespearovi – vždyť „...tragédie není z hlediska výstavby syžetu právě nejdokonalejší; někde ve třetí čtvrtině se zdatelně propadá, a sem také obvykle míří červená tužka režijně dramaturgických škrtů.“¹⁰³ Sám Lukeš navíc dodává, že si nemůžeme být ani jisti, jaká je podoba „skutečného a původního“ „*Hamleta*“. Spíše než originální text od velkého anglického dramatika se zachovaly podoby, v jakých byla tragédie hrána.

S touto variantou příběhu souvisí také změny jmen jednotlivých představitelů: Fortinbras na Fortenbrase, Rosencrantz a Guildenstene na Rosencrasta a Gilderstona a rovněž jedna z největších změn jména Polonius na Corambise. Pro českobudějovické diváky Milan Lukeš přeložil, alespoň podle svých slov, faksimile prvního vydání, které

---

¹⁰² AUTOR neuveden: *Hamlet v skutku neznámý*. Jihočeská pravda. 19. 1. 1979.

¹⁰³ LUKÉŠ, Milan: „*Malý Hamlet*“. In: Divadelní program k představení Jihočeského divadla. 1979. Nestránkováno.

bylo vytištěné v Londýně roku 1603 pro N. L. a Johna Trundella.¹⁰⁴ Škrty, které byly provedeny v tomto případě, sice zkracují některé dialogy či oklešťují charakteristiku pár postav, rozhodně však neubírají na složitosti či významnosti příběhu dánského prince.

Tato sevřenější verze dánské tragédie byla podle soudobého tisku velmi dobře režisérsky uchopena. Promyšlená koncepce působila čistě a bez křečí.

V inscenaci se odehrály i velmi působivé šermířské souboje. O ty se zasloužil Milan Hojdys.

Na diváky i tisk zapůsobila scéna, ve které Rosencrast podává ruku Hamletovi na přivítání a z rukávu mu vypadnou okovy. Ani jedna z postav nic neřekne, o to více je gesto výmluvnější.

5.2 HERECKÉ OBSAZENÍ

Jednotlivé herecké výkony byly, alespoň dle dobového tisku, velmi vyrovnané a to v dobrém smyslu slova. Všechny role byly oproštěny zbytečných gest a přehnané mimiky.¹⁰⁵

Role mladé Ofélie byla svěřena půvabné Jindře Brendlové. Jako mrtvý král Hamlet se na pódiu zjevoval Vladimír Janura. Královský pár, tedy Claudia a královnu, zahrál Jan Miller a Věra Krpálková.

V hlavní roli mladého dánského prince se představil René Přibil, který působil jak historicky, tak moderně. Jeho ztvárnění přenáší problémy do současného světa, kde jsou morální hodnoty zrovna tak důležité, jako v minulosti v Elsinoru. Mladý herec dokázal správným způsobem propojit nejistotu a překvapení se zklamáním budoucího

---

¹⁰⁴ LUKEŠ, Milan: „Malý“ *Hamlet*. In: Divadelní program k představení Jihočeského divadla. 1979. Nestránkováno.

¹⁰⁵ [pepa]: *Hamlet – jednoznačně být*. Jihočeská pravda. 26. 1. 1979.

následníka trůnu. I přes jistou mladickou nerozvážnost je velmi racionální. Velmi působivá je chvíle, kdy Hamlet píše na podlahu onu zásadní otázku „*Být, nebo nebýt*“.

I relativně nevýznamné role mohou být odehrány s grácií. Dokladem jsou Josef Bulík a Ivan Klička, kteří představovali hrobníky. Tuto divácky velmi oblíbenou dvojici bylo běžné vídat v komediálních rolích, například ve hrách Voskovce a Wericha. Určitou dávku komiky z Osvobozeného divadla vkusně přenášejí do tragického příběhu anglického dramatika.

5.3 SCÉNA

Fridrich zvolil pro inscenaci velmi zajímavou koncepci, kdy diváci sedí nejen v hledišti, ale rovněž na jevišti a vše se tedy odehrává v jejich středu. Toto propojení hlediště a jeviště zvyšuje osobitost představení. Diváci sedí při představení na obyčejných dřevěných lavicích a jsou natolik blízko divákům, že hru neberou jako určité kulturní ozvláštnění, ale spíše jako běžnou součást života a příběh se tak stává více skutečným.¹⁰⁶

O scénu představení, která vypadala velmi přirozeně, se postaral Vladimír Janda, který při přípravě inscenace spolupracoval s Joannem Brehmsem. Naléhavost dánské tragédie byla znázorněna pomocí velmi stroze vybaveného jeviště, kde byly přiznané veškeré rampy s reflektory i tahy. Jen výjimečně rampy zakrýval kus černé látky. Skvělým doplňkem k ponurým stěnám byla podlaha z tmavého dřeva, která se nepravidelně, dostředně snižuje. Ve vzniklém kráteru, obohaceném o několik propadlišť, odříkává princ Hamlet své životní bolesti.¹⁰⁷ Tato netypicky vystavěná scéna působí drsně, je však velice funkční a pomáhá dynamičnosti hry.

---

¹⁰⁶ AUTOR neuveden: „*Malý*“ *Hamlet*. Lidová demokracie. 3. 2. 1979.

¹⁰⁷ STANĚK, Jan: *Hamlet v Jihočeském divadle aneb S diváky na jevišti*. Zemědělské noviny. 24. 2. 1979.

5.4 ÚSPĚCHY A RECENZE

„*Malý*“ *Hamlet se ve Fridrichově podání stal velkým.*“¹⁰⁸ Dokázal bez problému zachovat filozofické poslání velké hry ve zkráceném podání. Dokladem toho byly nejen kladné ohlasy recenzí, ale také odezvy diváků ve vyprodaném sále.

Fridrich využil možnosti studiové scény zřejmě nejlepším možným způsobem. Dokázal historickou hru přeměnit v aktuální představení, plné otázek o estetičnosti a mravnosti. Ve Fridrichově režii se odrazily světové názory pojetí světa, moderního člověka a budoucnosti. Díky tomu odcházeli diváci z tragického příběhu pozitivně naladěni s názorem, že je lepší „...*jednoznačně být*“.¹⁰⁹ O kladném ohlasu svědčí rovněž touha jedné z recenzí, aby se podobného představení dočkalo i naše hlavní město.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ [pepa]: *Hamlet – jednoznačně být*. Jihočeská pravda. 26. 1. 1979.

¹⁰⁹ [pepa]: *Hamlet – jednoznačně být*. Jihočeská pravda. 26. 1. 1979.

¹¹⁰ AUTOR neuveden: „*Malý*“ *Hamlet*. Lidová demokracie. 3. 2. 1979.

6 DOUBRAVOVÝCH HAMLET

Jitka a Jakub Doubravovi jsou absolventi DAMU, kteří společně v roce 2001 utvořili seskupení TEArTR RAJDO. Název „RAJDO“ vychází ze starogermánské rudy a v překladu znamená kolo či pohyb.

TEArTR RAJDO představil v Českých Budějovicích premiéru své hry „*FÓR for ty*“ s podtitulem „*Schizofrenie ve dvou*“. Stalo se tak 2. dubna 2004 v kulturním centru Solnice. Inscenace byla součástí prvního ročníku festivalu Shakespeare, který se konal k 440. výročí úmrtí anglického dramatika.

6.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Hra „*FÓR for ty*“ se skládá ze čtyř Shakespearových her, konkrétně „*Hamleta, královice dánského*“, „*Romea a Julie*“, „*Zkrocení zlé ženy*“ a „*Král Lear*“. Krátké úryvky z těchto čtyř her předvedou herci během pouhých 60 minut. Oba dva aktéři při tom vystřídají nespočet masek a kostýmů. Zajímavé je, jak malé „jeviště“ jim k inscenaci stačí. Jde o prostor o velikosti 4 x 4 metry. Od této plochy je odvozen název hry.

O živý hudební doprovod k inscenaci se postaral Martin Havlík. Během představení hraje na elektrickou kytaru.

7 VYŠOHLÍDŮV A POULŮV HAMLET

Jiří Vyšohlíd a Václav Poul se rozhodli upravit slavné Shakespearovo dílo pro mladší diváky. Spolu s loutkohereckou odnoží královéhradeckého divadla Drak nastudovali „*Hamleta*“, který je vhodný pro děti od 12 let. V překladu profesora Martina Hilského udělali škrty, jež nechávají základní dějovou linku dánské tragédie a dají ještě více vyniknout mezilidským vztahům. Ty totiž podle Jiřího Vyšohlída zajímají malé diváky nejvíce.

Jiří Vyšohlíd vystudoval loutkoherectví na Divadelní fakultě Akademii múzických umění v Praze a většinu své kariéry působil v Hradci Králové. Za svou dlouhodobou a oddanou práci pro divadlo Drak získal v roce 2015 od města Hradce Králové ocenění Primus inter pares.

Herec Václav Poul je známý hlavně díky svému neutuchajícímu smyslu pro humor a silné empatii. Obě tyto vlastnosti naplno využívá pro svou loutkohereckou dráhu. Václav Poul je nositelem několika Cen za herecký výkon.

Loutkoherecké pojetí „*Hamleta*“ odehrálo divadlo Drak premiérově 16. března 2004. V Českých Budějovicích se královéhradecký soubor představil 5. dubna 2006 v rámci 3. ročníku festivalu Shakespeare.

7.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Drakův „*Hamlet*“ staví do popředí mezilidské vztahy a má být koncipován jako problémy běžné rodiny, byť na královském dvoře. Úkolem je převyprávět smutný příběh mladého muže, který přišel o otce a jehož maminka se vdala možná dříve, než bylo správné. Nikoli odehrát velké alžbětinské drama.

Vzhledem k orientaci inscenace na mladého diváka je vše pojato poněkud s nadsázkou. Například známý citát: „*Je něco shnilého ve státě dánském.*“ doprovází stráž očíháváním Hamletova pozadí. Stejným způsobem jsou „zneváženy“ prakticky

všechny vážné chvíle příběhu. Třeba když po svém monologu Hamlet vzteky praští do stěny a prohlásí dlouhé, táhlé „Auuuu“. Také nejslavnější monolog „*Být či nebýt*“ je pojat netypicky – mladý králevic jej v podstatě odzpívá na rockovou hudbu.

Celé představení začíná výraznou až děsivou hudbou, následuje výrazná hra světla. Jak hudba, tak světlo velmi podporují celé představení. Sám Duch mrtvého krále je představován rockovou hudbou, blikajícím světlem, mlhou a třesoucími se dekoracemi. Při zjištění, že Hamlet starší byl zavražděn, osvítí pódium červené světlo. Hamletovi v momentě jeho zbláznění začnou zase divoce zářit oči. Ofélie ve chvílích svého zoufalého šílenství hraje na hradby jako na dětskou zvukovou hračku.

Hra je plná náznaků a symbolů. Jedním z nich je chvíle, kdy Claudius oznamuje, že se oženil s Gertrudou. V té chvíli sundává královně černý závoj. Ten si následně obléká Hamlet, jelikož jeho smutek neskončil.

V rámci odlehčení představení je parodován i nejslavnější monolog dánského prince. Hrobník se při vykopávání hrobu pro krásnou Ofélii rozčiluje s mouchou a váhavě se ptá „*Plácnout či neplácnout?*“.

Zajímavě je vymyšlena scéna s kočovnými herci. Aby nebyly narušeny proporce, komedianty představují marionety s provázky. Úžasné je, že je v podstatě vede mladý králevic. Působivě vypadá i závěrečný souboj dánského prince s Laertem, kdy jsou využity větší loutky.

Modernizace a nadsázky je „*Hamlet*“ doslova plný. Ve scéně, kdy Laertes odjíždí lodí pryč, mu Ofélie nalézá v kufru podprsenku. V následné chvíli dostává Laertes od Polonia nejen rady do života, ale také několik facek. Dalším důkazem soudobého provedení je způsob, jakým je převyprávěna vražda krále Hamleta. Na scéně se objeví plátno, začne hrát hudba ve stylu starých černobílých němých filmů a princ Hamlet vše sleduje s popcornem v ruce. Poněkud přehnanou úpravou se může zdát vhození zavražděného Polonia do černého odpadkového pytle. Podobně je znehodnocena smrt Ofélie, z jejíž rakve teče neustále voda.

Hudba také dokresluje ráz jednotlivých částí. Například při divadelním představení kočovných herců hraje pouťová muzika. Jednotlivé části od sebe odděluje zvuk podobný padající gilotině. O zvukové podkreslení se postaral Jiří Vyšehradský.

Oblečení loutek je velice jednoduché, povětšinou jednobarevné. Princ Hamlet má modrý komplet s černým pláštěm, který hned na začátku sundává Gertruda. Královna a její druhý manžel jsou oba ve vášnivé červené. Polonia tvůrci oblékli do fialového kostýmu, který je podivně skládaný. Jediná Ofélie má barvu oděvu, která je pro ni typická – tedy bílou.

V inscenaci vedou loutky Jiří Vyšehradský, Václav Poul a Jan Popela. Jen ztěžka lze určit, kdo vede jakou postavu. Některé postavy jsou z příběhu zcela vyškrtnuty. Chybí například Horatio, díky čemuž však na konci příběhu nemá Hamletův život kde převyprávět. Vynechána je i slavná dvojice Rosencrantz a Guildenstern.

7.2 SCÉNA

Vzhledem k loutkohereckému základu představení je celé jeviště zahaleno do černých závěsů, které dávají vyniknout několika málo kulisám. Jedná se o tři různě velké kulisy představující hrad a jeho útroby. Tyto tři dekorace se během inscenace různě přesouvají, obracejí a využívají oken či balkonů. Několik málo kousků je naplno a skvěle využito ve všech možných polohách.

7.3 ÚSPĚCHY A RECENZE

V recenzích bývala oceňována přiměřená nadsázka a humor, jichž je dílo plné. Divadlo Drak je přímo stvořené pro úpravy klasických her na představení pro pubescenty plné vtipů. Líbivá byla i nevtíravá hudba Jiřího Vyšohlída.¹¹¹

S upraveným příběhem dánského prince putovalo divadlo Drak nejen po České republice, ale navštívilo i zahraničí. Přestože se cizím divákům inscenace líbila, nedokázali naslouchat hře se stejnou pozorností jako domácí publikum.¹¹² Důvodem samozřejmě může být věk publika – udržet pozornost dospívajících pubescentů není nic jednoduchého.

„*Hamlet*“ od divadla Drak získal v roce 2004 prestižní ocenění Grand Prix na mezinárodním loutkovém představení, jež se konalo v Lublani.

---

¹¹¹ KRÍŽ, Jiří P.: Loutový Hamlet v Draku. *Novinky.cz*. [online]. 22. 4. 2004. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/30374-loutkovy-hamlet-v-draku.html>.

¹¹² ZAJÍČKOVÁ, Andrea: Jiří Vyšohlíd: Děti nejvíce zajímají mezilidské vztahy. *Deník.cz*. [online]. 27. 4. 2008. [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: http://www.denik.cz/moje_rodina/jirivysohlid20080424.html

8 KROBOTŮV HAMLET

Divadelní život Iva Krobota začal v Oblastním divadle v Šumperku na pozici kulisáka. V roce 1977 absolvoval studium divadelní režie a následně působil jako režisér v několika českých divadlech. V roce 2003 se stal uměleckých šéfem činohry Jihočeského divadla v Českých Budějovicích. „*Hamlet*“ uvedený v jihočeském krajském městě o tři roky později nebyl jeho prvním provedením slavné tragédie pomsty. Příběh dánského prince inscenoval již v roce 1999 v Národním divadle v Praze. Dokladem úspěšné Iva Krobota je cena Alfréda Radoka z roku 2012.

8.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Ivo Krobot si uvědomoval, že „*Hamleta*“ odehraje pouze herecky kvalitní soubor. Činohra Jihočeského divadla dokázala pod jeho vedením nazkoušet velké shakespearovské drama za pět týdnů a premiérově jej předvedla 19. května 2006.

Ivo Krobot se snažil přitáhnout ke klasickému divadlu i mladé diváky. Proto se rozhodl pojmout „*Hamleta, královice dánského*“ velice moderním způsobem. Tento přístup není ničím neobvyklým. Vždyť již v roce 1925 se o modernizaci tradičního příběhu zasloužil Barry Jackson. Tento producent Městského divadla v Birminghamu oblékl herce do soudobého oděvu, servíroval jim koktejly, zapaloval cigarety a pánům nasadil monokly. Ofélie tehdy pobíhala po pódiu v odvážně krátké sukni a Hamlet se předváděl v módních pumpkách.¹¹³

Zajímavým, velmi moderním prvkem, byly anglicky namluvené vstupy. Ivo Krobot tak chtěl do netradičního pojetí zapojit klasiku, kterou Shakespearovo dílo bezesporu je. Anglická slova k divákům promlouvají hlavně v nejznámějších a nejklašičtějších scénách (jako např. u monologu „*Být či nebýt*“).

---

¹¹³ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 122.

Aby i nezkušené publikum shlédlo celé představení a neodcházelo o přestávce, rozhodl se režisér divadelní hru zkrátit. Ze čtyř a půl hodinového představení je po veškerých škrtech hra o circa třetinu kratší. Těžko odhadnout, zda úpravy neovlivnily hru negativně. Vzhledem ke spolupráci divadelního souboru s profesorem Hilským, který je na Shakespeara velkým odborníkem, lze věřit, že se tak nestalo.

Odstraněna byla například hned první scéna s duchem. Ten se Hamletovi „zjeví“ až ve chvíli, kdy poslouchá muziku. V průběhu inscenace je přítomnost hudby nahrazena rapovou hudbou.

Díky škrům, jež režisér provedl, došlo ke spojení několik monologů či jejich netypickým propletením. Netypická byla přítomnost Ofélie u některých Hamletových monologů. Ve výsledku se však tato přeměna do jisté formy dialogu ukázala být šťastným krokem. Například proto, že Hamlet nebyl na pódiu sám a mladý herec se měl v těžkých scénách o koho psychicky opřít. Navíc Oféliino šílenství pak vypadalo více opodstatněné.

Provedenými úpravami byla Ofélii odebrána velká část jejích promluv. Zajímavý je také odlišný přístup k mladé dívce. Polonius, její otec, je k ní často odměřený, někdy ji bere v podstatě jako služku. Jakmile se Polonius objeví na scéně, z rozjásané dospívající ženy je šedá myš. Jedním z mála hezkých momentů mezi otcem a dcerou je chvíle po odjezdu Laerta. Po příjemné chvíli je však hned Oféliina důstojnost sražena Poloniovým tvrzením, že Ofélie je nezkušená husička. Zato Gertruda je pro Ofélii v podstatě náhradní matkou. Gertruda ji často utěšuje a zastává se jí. Ofélie je přesně ta dívka, kterou by Gertruda ráda viděla po boku svého syna. Princ sám si ve svém chování k ní protiřečí. Na jednu stranu jsou si rovni, mají se rádi a užívají si svůj vztah. Na stranu druhou ji však Hamlet odstrkuje. Například ve scéně, kdy ji Hamlet posílá do kláštera, je na něm Ofélie doslova zavěšená, pevně se jej drží a odmítá se pustit, patrně je také Hamletovo váhaní. Toto semknutí lze považovat za skvělý počin režie – vždyť kdo by nezešílel, když jej milovaný člověk objímá, líbá a zároveň posílá pryč. Jedná se o vskutku povedený a silný moment.

Dalším důkazem orientace na mladého diváka je důraz na fyzický kontakt, který je ve hře všudypřítomný. Například Hamlet s Ofélií si svou lásku nevyznávají toliko

slovy jako spíše dotyky. Až do chvíle, kdy dánský princ začne předstírat své šílenství, jsou na sebe dva mladí milenci v podstatě „nalepení“. Podobně je na tom další pár, Gertruda a Claudius. Královská dvojice je představena divákům, když vyjede z propadliště v mileneckém objetí s nekonečnými polibky a hlasitým smíchem. Těsný kontakt však není jen mezi mileneckými páry. Netypická, avšak velmi působivá je scéna v Gertrudině ložnici, kdy královna sedí na židli a princ Hamlet klečí před ní, zaklíněn mezi jejíma nohama. Chvillemi i oni dva působí jako zamilovaná dvojice, samozřejmě v této chvíli při hádce.

Pro někoho už tento častý fyzický kontakt může působit vulgárně. O to více je pro takového diváka náročné, když se Ofélie svlékne do polonaha a po pódiu pobíhá jen v kalhotkách. Podobně nemravně působí scéna, v níž Claudius odhalí své pozadí. Někteří návštěvníci to označili za doslova šokující. Podle Ondřeje Veselého však bylo toto sundávání kostýmů decentní a hlavně opodstatněné. Ukazovalo to chvíli slabosti krále oproti síle mladého následníka trůnu. Navíc se dle jeho názoru dějí na pódíích mnohem horší a nechutnější věci.¹¹⁴

Novodobě jsou pojaty i proslovy, ať už Claudiův na začátku či Horaciův na konci hry. Hlavní postava je koncipována jako superstar, jejíž slávu oslavují posluchači potleskem, pískáním a radostným zvoláním. Prohlášení tak vypadají jako výstupy superstar.

Modernost se nevyhnula ani souboji na konci představení. Nejde o klasický boj na život a na smrt, ale na gentlemanskou výzvu s kordy – tak je také celý souboj pod dohledem veden. Šermíři jsou přitom oděni do moderních ochranných obleků, jež jsou na scénu přineseny ve velkých sportovních taškách.

V představení se divák dočkal i několika netypických momentů. Například před vystoupením kočovných herců Hamlet plive oheň. Pro diváky byla rovněž zajímavá scéna, kdy Hamlet hraje na flétnu, poté ji rozlomí a jejími kousky podělí Guildensterna a Rosencrantze.

---

¹¹⁴ Rozhovor s Ondřejem Veselým získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

Někdy snaha o modernost působí i humorně. Například když hrobník Petr Šporcl začne svačit salám z papíru a přikusuje rohlík. Jindy však může snaha o novátorské provedení část jednání připravit o důstojnost. Mezi takové scény patří pohřeb Ofélie, kdy její rakev smontují dohromady elektrickým šroubovákem. Stejně tak působí závěrečná scéna, kdy jsou na mrtvé chystány černé igelitové pytle.

S netradičním pojetím byla spojena i nulová snaha o schování rekvizitářů. Ti jsou sice oděni v klasickém černém oblečení, aby příliš „nebili“ diváky do očí, nicméně se po pódiu volně procházejí přesně dle potřeby scény a představení.

Dramaturg divadla František Řihout bere „*Hamleta*“ jako hru „... o vzpouře, odpovědnosti, o zradě a pomstě, o věčném boji zla a dobra je výpovědí o stavu společnosti doby, v níž se hra právě hraje. Divák by se měl s charismatickou a sympatickou postavou Hamleta ztotožnit, pokud je přesvědčivě podána, měl by být tou hrou zasažen a odnášet si silný, nezapomenutelný prožitek.“¹¹⁵

Profesor Martin Hilský, jehož překlad divadlo využilo, byl přítomný na první čtené zkoušce a také na generálce. Jeho verze Shakespearových děl patří k těm, jež se co nejvíce snaží zachovat význam i styl původní anglické verze.¹¹⁶ O to více Hilského překlad kontrastoval s novátorským pojetím inscenace. Dle slov Ondřeje Veselého profesor Hilský vždy řekne, jak by si hru představoval on, přičemž vychází z tradičního pojetí Shakespearových děl. Zároveň však nechává režisérovi volnou ruku, jen konstatuje své poznatky a inspirace.¹¹⁷ Většina ansáblu byla potěšena, že byl vybrán tento překlad. Někteří z herců považují pana profesora Hilského spíše za spoluautora než za pouhého překladatele a jeho verze patří v podstatě k jediným, jež uznávají.

---

¹¹⁵ HOSNEDLOVÁ, Hanka. Sílu příběhu Hamleta neutlumí ani roky, ani tenisky na nohou. *Českobudějovické listy*. 17. 5. 2006. (113). Str. 13.

¹¹⁶ DRÁBEK, Pavel. Hamlet ve dvou nových překladech. *Host: měsíčník pro literaturu*. 2000, (5). Str. 17.

¹¹⁷ Rozhovor s Ondřejem Veselým získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

8.2 HERECKÉ OBSAZENÍ

Režisér Ivo Krobot toužil, aby celý soubor měl vyrovnané výkony postavené na týmové práci, nikoli aby herecky vyčnívali dvě tři role.¹¹⁸

V hlavní roli dánského prince se představil Ondřej Veselý. Zprvu byl překvapen, že byl do této postavy obsazen, jelikož podle jeho slov se na dánského prince nehodil. Dle Veselého byl pro Hamleta typický spíše intelektuální drobnější muž. Navíc, na rozdíl od svých studijních kolegů, o této roli na konzervatoři nesnil. Přesto byl samozřejmě rád, že mu byla role svěřena a cítil velký závazek, který z toho plynul. „*Je to jedna z nejtěžších rolí pro mladého člověka, protože [princ Hamlet] je tam od začátku do konce a má obrovskou škálu hereckých akcí. Navíc je to velmi rozporuplná osoba a v tom je celý ten problém.*“¹¹⁹ Zpětně pochopil Krobotův výběr, jelikož sledovat fyzicky statného muže, pro něhož není problém zabít, ale který tak neučiní, protože je až příliš velký intelektuál a zároveň tak trochu slaboch a který navíc dělá vše o krok pozadu, je velice zajímavé a udělá to hru přitažlivější. Sám Krobot označil Veselého za „...*ideálního Hamleta.*“¹²⁰ U diváček sklízela tato volba jen úspěch. Pokaždé, když se Veselý objevil na pódiu se svým prakticky odhaleným vypracovaným tělem, ozvalo se v hledišti vzdechnutí.

Aby za tak krátký čas, jaký měl Veselý k dispozici, dokázal tuto náročnou roli nazkoušet, konzultoval ji v podstatě od rána do noci s režisérem a doplňkově také s překladatelem. Snažil se získat co nejvíce informací, zvláště kvůli odlišnému pojetí, pro které se Ivo Krobot rozhodl.

Do hlavní ženské role byla obsazena Teresa Branna. Na začátku představení působí veselým, energickým dojmem hrdé ženy, kterou jen tak něco nezlomí. Kdykoli se objeví na pódiu, je celé jeviště její – svým temperamentem jej naplno ovládne. I ve chvíli, kdy jí bratr Laertes dává rady, je zrak diváka upřen na ni. V průběhu hry se její

---

¹¹⁸ HOSNEDLOVÁ, Hanka. Sílu příběhu Hamleta neutlumí ani roky, ani tenisky na nohou. *Českokobudějovické listy*. 17. 5. 2006. (113). Str. 13.

¹¹⁹ Rozhovor s Ondřejem Veselým získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

¹²⁰ KOBLENC, Václav. Hamlet zrcadlí i dnešní dobu. *MF Dnes*. 18. 5. 2006.

duše i chování pozvolna a přirozeně mění. Stává se nenápadnější a skleslejší. Branna zahrála moderní Ofélii bravurně. Člověk by v ní mohl vidět jakoukoli dívku z ulice. Veškeré změny, kterými prošla, byly nenásilné a přesto velmi působivé.

Další významnou ženskou roli, Gertrudu, představovala Daniela Bambasová. Její královna působila vždy elegantně a důstojně. Všechny její scény s princem Hamletem byly citově vyhocené a pro diváka velmi silné.

Krále Claudia ztvárnil Roman Nevěčný. Jeho král je správným způsobem roztěkaný a nervózní s předstíranou jistotou.

Skvěle obsazená byla i role Laerta. Jan Herget je pro rázného mladého muže, který je na konci plný zármutku a vzdoru, jako stvořený.

Plní energie jsou i Rosencrantz a Guildenstern, tedy Jan Tomsa a Tomáš Drápela. Občas se projevují poněkud pubertálně, což však skvěle zapadá do jejich rolí.

Pro diváky byl velmi výraznou osobností na pódiu Petr Šporcl. Představoval herce, divadelního krále a hrobníka. Přestože je ve většině chvilích statický, jeho výrazný hlas a důstojný projev má velkou sílu a účinek.

Mimo poslední scény je poněkud nevýrazný výkon Pavla Oubrama. Jeho Horacio je sice přesvědčivý, avšak nedostal takový prostor, aby naplno vynikl jeho talent.

8.3 SCÉNA

Scénu měl na starosti Jan Konečný, nositel čestného uznání z roku 1978. Jeho úkolem bylo hlediště úplně vykostit – zbavit veškerých rekvizit a šál. Pro diváky jsou tak viditelné veškeré konstrukce a žebříky, světla a praktikábly. Všechny tyto přiznané vzpěry a podpěry jsou herci hojně využívány. Hlavním důvodem takto holého jeviště byla snaha dát na absolutní výslunní výkony herců.

Jediná chvíle, kdy na jeviště není zcela odhalené, je scéna v Gertrudině ložnici. V půli jevišti visí černé závěsy, kolem nichž se pak Hamlet s Gertrudou honí a za nimiž je samozřejmě schovaný Polonius.

Největším prvkem na scéně jsou bicí, jež se po celou dobu nacházejí v pravém zadním rohu. U nich během představení sedí Zdeněk Kluka, dlouhodobý spolupracovník Iva Krobota, který hudbu k představení složil. Svým bubnováním, jež je nejsilnějším hudebním prvkem celé inscenace, odděluje jednotlivé scény či rytmicky doplňuje výstupy herců. Většinou bubny zazní v citově vyhocených chvílích (např. když se Hamlet dozvídá, že jeho otec byl zavražděn). Občas místo bubnů udávají rytmiku sami herci. Takto je tomu třeba ve scéně, kdy se Hamlet chystá zabít Claudia. Král se začne modlit a rytmicky do toho buší pěstmi. Do tohoto „pulzování“ zní Hamletova promluva s odůvodněním, proč Claudia nesprovodí ze světa. Na rytmice je vystavěna i scéna, v níž je oznamován skon krásné Ofélie. Zatímco Gertruda pochmurně sděluje smrt mladé dívky, držíc v ruce její šál, bratr zesnulé stále dokola opakuje „*utopila...utopila...utopila*“. Pro všechny přítomné je tato scéna velmi silná.

Rekvizitami jsou vybaveni jen kočovní herci, kteří na jevišti vytvoří improvizované pódium i s oponou.

8.4 KOSTÝMY

Kostýmů se ujala Alice Lašková. Vzhledem k modernímu pojetí se herci pohybovali na jevišti v soudobém oblečení. Při hromadných, významných scénách na sobě muži mají společenský oblek, v neformálních chvílích se objeví méně formálně oděni. Historický kostým na sobě pouze vypravěč a kočovní herci.

Herci, představující dospívající muže, nosí kapsáče, volná trička či košile a tenisky. Pro mladé herce byl tento oděv přirozený a o to více se mohli soustředit na své výkony. Jediný Hamlet má na sobě místo trika tílko, díky čemuž se divákům a hlavně divačkám odhalí nejen jeho svaly, ale také jeho tetování, což skvěle dokresluje roli. Doplňkem jsou mladému princovi velká sluchátka. Ve chvíli, kdy začne předstírat

šílenství, si obarví svou hlavu na zeleno, učeše kohouta a navíc přidá náušnici. To pro Ondřeje Veselého nebyl problém, jelikož on sám ji nosil v soukromí před cca 10 lety. Navíc od chvíle, kdy je prohlášen za blázná, chodí oděn v černé, která je pro Hamleta natolik tradiční. Má-li na sobě Hamlet oblek (například při projevu Claudia), nezapne si košili až ke krku a vázanku zcela vynechá.

Karikaturisticky působí oblečení Polonia, který po pódiu pobíhá v golfovém oblečení – slušivá čepička, vysoké bílé ponožky a svetr.

Claudius coby král chodí samozřejmě elegantně oděn v obleku. Díky tomu ještě více vyzní scéna, kdy se ze svých hříchů zpovídá v pyžamových kalhotách a županu. Po vraždě Polonia dokonce přibíhá na pódium jen v ručníku kolem pasu, jež si nakonec spustí a odhalí publiku své pozadí. Tím je ještě více snížena jeho důstojnost.

V eleganci mu skvěle sekunduje královna Gertruda. Ta je vždy dámou v pravém smyslu slova – moderně oblečená, perfektně učesaná, decentně nalíčená a vždy celkově upravená. Vždy navíc najdeme jistý náznak provokativnosti jako rozparek až k pasu či velmi upnuté džíny.

Krásná Ofélie mění kostým zřejmě nejčastěji ze všech zúčastněných. Na každý svůj výstup je jinak oblečená a učesaná. Po jevišti pobíhá v krátké minisukni či přiléhavých kalhotách. Čím blíže je chvíle jejího šílenství, tím méně kusů oděvu na sobě má. Poté, co se zblázní, má na sobě Poloniův golfový svetrík. I ten nakonec odhodí a po jevišti nakonec pobíhá jen v kalhotkách.

8.5 ÚSPĚCHY A RECENZE

Režisér Ivo Krobot považuje „*Hamleta, královice dánského*“ za „*jakýsi pomník divadla a divadelnosti, velký příběh v každé době. ... Tato inscenace je v podstatě*

jedinečnou konfrontací s kvalitou hereckého kolektivu a musím říci, že českobudějovičtí herci v ní obstáli.“¹²¹

Premiéru Jihočeského divadla 19. května 2006 navštívil nejen profesor Martin Hliský, jehož překlad byl využit, a také Vítězslav Jandák, ministr kultury. Přítomnost obou významných mužů byla pro českobudějovický soubor skutečnou poctou.

Moderní úprava „*Hamleta*“ vyvolávala rozporuplné reakce diváků. Někteří byli rádi, že se divadlo nebojí osobitého netradičního podání. Oceňovali nejen novátorské zpracování, ale také vynikající herecké výkony, které byly skvěle procítěné. Dámám samozřejmě lahodil pohled na odhalené svaly Ondřeje Veselého coby Hamleta a pánové se naopak kochali napůl svlečenou Ofélií v podání Teresy Branny. I ti, jež nepovažují hlavní protagonisty za přitažlivé, považovali představení za skvělý zážitek.

Samozřejmě se našlo i několik diváků, kteří se s moderní úpravou úplně neztotožnili, ale chápali důvod, proč režisér vybral tuto variantu. Vždyť „...nějakým způsobem se ty kulturní barbaři do divadla dostat musí, ne?“¹²² Přesto bylo pro některé už silnou kávu, když se herci začali na pódiu odhalovat více, než bývalo zvykem.

V neposlední řadě se našla i skupina diváků, která s moderním „*Hamletem*“ nesouhlasila a odsuzovala tuto interpretaci. Například pan Zbyněk Holub, který je citován v archivu Jihočeského divadla „...věří, že pan Shakespeare po takovýchto projevech „umění“ v hrobě rotuje!“¹²³ Dále tvrdí, že toto podbízivé podání plné zvratků a fekálií není divadlem, a proto na konci představení ani neměl důvod tleskat. Jeho nesouhlasný názor nebyl ojedinělý. Další divák například nevěřil hercům nic z toho, co

---

¹²¹ HOSNEDLOVÁ, Hanka. Sílu příběhu Hamleta neutlumí ani roky, ani tenisky na nohou. *Českobudějovické listy*. 17. 5. 2006. (113). Str. 13.

¹²² RŮŽIČKOVÁ, Eliška. Hamlet, 16. 1. 2007. *Hamlet* [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

¹²³ HOLUB, Zbyněk. Hamlet, 16. 1. 2007. *Hamlet* [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

na pódiu pronášeli a to pravděpodobně proto, že tomu – dle jeho slov – nevěřili ani sami protagonisté.¹²⁴

Tyto kritické názory, že klasika by měla být i klasicky zahraná, si představitel prince Hamleta nepřipouštěl. Ondřej Veselý věří, že je to „*druh zvláštního nepochopení.*“¹²⁵ K negativním ohlasům Krobot konstatoval, že „*Pokud ale bude pohoršen konvenční zapšklý divák, budu naopak cítit uspokojení.*“¹²⁶

Až do 17. května 2007 se představení dočkalo 27 repríz. Původně bylo v plánu, že hra zůstane ve zlatém archivu divadla a čas od času se na repertoár vrátí. Když však divadlo inscenaci naplánovalo znovu uvést, onemocněla Daniela Bambasová, představitelka Gertrudy, a proto bylo představení zrušeno. Na jeviště už se poté nevrátilo. Nikdy tak nebyla odehrána oficiální derniéra hry a protagonisté neměli šanci se s „*Hamletem*“ rozloučit. Veškerá euforie se zkouškami a představením spojená tak najednou skončila a herce samotné mrzelo, že vše v podstatě vyšumělo.¹²⁷

---

¹²⁴ *Hamlet* [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z:

<http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

¹²⁵ Rozhovor s Ondřejem Veselým získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

¹²⁶ HOSNEDLOVÁ, Hanka. Sílu příběhu Hamleta neutlumí ani roky, ani tenisky na nohou. *Českobudějovické listy*. 17. 5. 2006. (113). Str. 13.

¹²⁷ Rozhovor s Ondřejem Veselým získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

9 JELÍNKŮV HAMLET

Jiří Jelínek, rodák z Hradce Králové, se vyučil strojním mechanikem. Přesto je vynikajícím hercem, režisérem i autorem her na volné noze. Svě hry zakládá na paradoxech a hrách se slovy. Typické je pro něj i pohrávání si s lidovým divadlem a jistá naivita projevu.¹²⁸ Často také prolíná divadelní, literární, hudební a výtvarné prvky. Za své výkony byl oceněn cenou Divadelních novin za alternativní umění a cenou Zlatý Erik za nejlepší loutkovou inscenaci. Jiří Jelínek je autorem a režisérem hry „*Shakespyré – commedia plná omylů*“. Pro své drama si vybral Shakespearova dramata „*Hamlet*“, „*Romeo a Julie*“, „*Othello*“, „*Macbeth*“ a „*Král Lear*“. Jejich děj lze dle Jelínka shrnout do pár vět, a přesto jsou zajímavé. Rozhodl se je tedy zkrátit a navíc upravit jako komedie. Nevycházel z jednotlivých her do detailu, používal pouze základní fakta, jež si z tragédií sám pamatoval. Byl si přitom vědom, že mezi humorným zpracováním a zneuctěním děl je tenká hranice. S inscenací mu pomáhala dramaturgyně Divadla Husa na provázku, Barbora Vrbová.

9.1 CHARAKTERISTIKA PŘÍBĚHU

Příběh „*Shakespyré – commedia plná omylů*“ je vystaven na faktu, že příběh dánského prince není tak tragický, jak jej všichni tradičně vnímáme. Jedná se pouze o souhrn několika omylů a náhod. Celá hra se skládá z pěti Shakespearových děl – „*Hamlet*“, „*Romeo a Julie*“, „*Othello*“, „*Macbeth*“ a „*Král Lear*“.

Už sám název napovídá netypické provedení známých dramát. Je složen z části příjmení Williama Shakespeara a slova „pyré“, tedy něčeho zmixovaného. Podtitul vychází z další hry anglického dramatika „*Komedie plná omylů*“ a naznačuje ladění celého představení.

Hra je rozdělena do pěti dílčích částí, z nichž každá netypicky přehrává jedno z děl anglického dramatika. Každé ze známých dramát má po úpravách Jiřího Jelínka

---

¹²⁸ PÁLENÍKOVÁ, Jitka: Tak toto... To už jsem viděla... toto aneb Jak na pyré ze Shakespeara. A2. 2007.

délku kolem 15 minut. Postavy mají klasická jména, občas se však objeví postava navíc (např. Amor, Lady ona či Vévoda on) či herec ztělesňující charakter (Othellovo svědomí).

První přichází na řadu část s názvem „*Hamlet na vodě*“. V ní hrají tři herci – krom mladého Hamleta ještě dva námořníci, kteří nahrazují hrobníky. Mladík vybírá vhodné místo pro „uskladnění“ ešusu. Až ke konci hry se námořníci dozvídají, že v ešusu je popel mrtvé dívky, kterou muž miloval a jak složitý příběh zažil, než se dopracoval až sem. Když vypráví, že dívce zabil otce i bratra, poprvé prozradí jméno milované – Ofélie. Teprve v tuto chvíli je divák schopen přiřadit si hru k známému dílu. Příběh končí, když Hamlet seskočí do vody, aby byl blíž své milované Ofélii.

Dalším dílem, jež herci parafrázuji, je „*Romeo a Julie*“. V tomto kuse vystupují opět tři účinkující. Krom zamilované dvojice je zde i postava, kterou Shakespeare nenapsal – Amor. Ten dohlíží na sblížení mladého páru, radí jim, jak zaujmout druhé pohlaví. Během jeho rad se k sobě ona a on na několikrát blíží, Amor je vždy zastaví a poupraví jejich výraz či pohyby. „*Nechceme ten vztah jen tak, my ho chceme povýšit.*“¹²⁹ Romeo a Julie se rozhodnout zahrát svou smrt, aby je Bůžek lásky již neditigoval.

Třetí část inscenace začíná hrou Městečko Palermo. Tato přeměna „*Othella*“ se může divákům zdát nejsložitější. Krom Othella a Desdemony účinkují ještě další 4 herci, jež představují různé části Othellova charakteru. Tyto úlomky jeho nitra se dohadují, zda je Desdemona vinna či ne. Při debatě o provinění poskakují po pódiu, aby naznačili šílenství žárlivé duše. Nakonec právě oni čtyři společnými silami Desdemonu uškrtní.

Předposlední úsek začíná debatou manželů, kdy se ona neustále táže „*Kde bude spát?*“, přičemž on opakovaně utíká od tématu a vyhýbá se přímé odpovědi. Jen v náznacích se diváci dozvídají, že má na návštěvu přijít vážený host. Pár se rozhodne návštěvníka během noci „odstranit“ a dostat se na jeho výsostné postavení. Když po dlouhé debatě vymyslí, jak jej zabít, zaklepe u nich soused a oznámí, že očekávaný host

---

¹²⁹ JELÍNEK, Jiří: *Shakespyré – commedia plná omylů*. 2007.

bude spát nakonec u něj. V upraveném příběhu „*MacBetha*“ vystupují postavy Lady ona a Vévoda on.

Poslední předělanou hrou, kterou soubor představí, je „*Král Lear*“. V ní opět hrají dva námořníci-hrobníci, dále zasmušilý muž a tři dívky. Muž putuje postupně za svými třemi dcerami, ale pokaždé, když se vrátí do lodi, je ještě více smutný, než předtím.

Hra „*Shakespyré – commedia plná omylů*“ měla premiéru 22. června 2007. Brněnské divadlo Husa na provázku ji plánovalo uvádět pouze na venkovní alžbětinské scéně. V případě nepřízně počasí, které panovalo i v den prvního uvedení hry, se představení odehrálo v sálu.

9.2 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Celý děj se odehrává na gumovém člunu Pálava. Herci na něm sedí, polehávají, poskakují, opírají se o něj či okolo něho běhají. V námořnickém duchu jsou vedeny i veškeré dialogy. Co se týče textu, nemůže být řeč o nějakém „překladu“. Vše je skutečně pouze parafrází příběhů v podání, jak si je Jelínek pamatuje.

Vzhledem ke komediálnímu ladění hry je vše koncipováno s nadsázkou. Vyskakuje-li někdo na člun, nikdy se mu to nepovede na poprvé. Naopak se od člunu několikrát odrazí. Znamé fráze jsou také často upraveny. Hamletovo „*Být či nebýt*“ se tak rázem změní na „*Jít či nejít... na rande*“.

Přesto je zachována poetika původních děl. Kupříkladu když Lear mříí na lodi k některé ze svých dcer, stojí tato dívka před lodí a symbolicky ji „táhne“ k sobě. Odjíždí-li od ní, naopak si stoupne za člun.

Občas aktéři přiznají, že jsou jen herci. Například Romeo a Julie se uprostřed svého představení začnou dohadovat, kdo je lepší herec. Důvodem k odpoutání se od postav je debata o nejlepším způsobu umírání.

Důležitou součástí inscenace je hudba, již produkují sami herci. Hned na začátku nastoupí aktéři s hlasitým zpěvem. Písničkami od sebe oddělují také jednotlivé části a mezihry představení. Krom klasických hudebních nástrojů, jako je kytara či buben, využívají také netradiční – kupříkladu barel od vody nebo hřeben. O hudbu se postaral Zdeněk Král. Jeho písně jsou sice jednoduché, ale i tak je publikum považovalo za „nakažlivé“ a ještě po skončení představení si je prozpěvovali.¹³⁰ Na začátek i konec představení zvolil stejnou píseň. Celá inscenace se díky tomu uzavře v uceleném kruhu.

Původně měli mít na sobě herci zmodernizované kostýmy připomínající historické oděvy. Od tohoto nápadu bylo nakonec upuštěno, aby se udržel odlehčený ráz představení. Jednotlivé představitele oblékla Marie Mukařovská do oděvů typický pro vodáky – různé pruhovaná trička, volné kalhoty, „lodičky“-čepice apod.

9.3 HERECKÉ OBSAZENÍ

O celou hru se postará pouhých 10 herců, přičemž každý z aktérů vystřídá několik rolí. Pokud v danou chvíli nevystupují, doprovází hrající kolegy na hudební nástroje.

Tomáš Sýkora se uvede hned na začátku skvěle zahraným Hamletem. Jeho předstírané šílenství, v rámci něhož poskakuje po člunu a děsí tím námořníky, je stejně kouzelné jako jeho výklad tragické lásky. Když v rukách nešťastně drží ešus coby urnu a vypráví, že Oféliina rodina nepřála jejich lásce, jde o nejsmutnější moment celé inscenace. Jeho výkon je tak přesvědčivý, že ne jeden divák na chvíli zapomněl, že je na komediálním představení. Jeho další role je pět procent Othellova charakteru. V tomto obsazení již tolik nevyniká.

Jiří Vyorálek o sobě dá nejvíce vědět jako zamilovaný Romeo. Když jej Amor staví do pozice „zuřivého býka“, při které se navíc Vyorálek snaží působit přitažlivě, sál propukne v nekončící smích. Ke konci upravené veronské „telenovely“ se ukáže i

---

¹³⁰ EKL, Ondřej: *V Huse na provázku nabízejí Shakespyré*. [online]. 2008. [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.munimedia.cz/prispevek/v-huse-na-provazku-nabizeji-shakespyre-616/sthash.pSfUTZK5.dpuf>

vážnější tvář své hry. Jeho poslední umírání je přesvědčivé, byť těsně před tím prohlásí, že jej sehraje. Také Vyorálkovi byla svěřena další postava, konkrétně hrobník v „*Hamletovi*“ a „*Králi Learovi*“.

Jiří Kniha coby Othello je komediantem každou částí svého těla. Při žárlivých scénách, které jsou tradičně i moderně pojaté, mají i jeho kolegové problém se naplno nesmát. Podobně komediální je i ve své další roli, hrobníkovi. Po tomto představení divák jen těžko dokáže Knihu představit ve vážné roli.

Vendula Kasalická ztvárnila hned dvě důležité role. Jako Ofélie se prakticky neprojevuje. Jen sedí kousek od člunu ve vodě a čeká, až k ní dorazí její milovaný. V roli Desdemony již dostala prostor, aby ukázala své schopnosti. Umí být právě tak vážná jako energická. Krom těchto dvou větších rolí ztvárnila také jednu z Learových dcer.

Ivana Hloužková předvedla v roli Julie své pohybové nadání. Ne každý by dokázal tak detailně splnit pokyny velkého Amora, jimiž má nalákat svého partnera. Stejně tak její umírání je kouzelné a doplněné správnou dávkou ironie. Hloužková je jedinou ženou, která si zahraje část Othellovy duše, konkrétně jeho pětapadesát procent. Dle mého názoru chtěla režie tímto naznačit něžnou část mužského charakteru. Do třetice ztvárnila Ivana Hloužková postavu Learovy dceru.

Jakub Šmíd se divákům představí jako poněkud ztřeštěný Amor. Své nekonvenční názory na způsob „vábení“ doprovází velkými gesty, jež se k roli skvěle hodí. Podobně „italské“ pohyby má i v Othellovské části, kde ztvární část mužského charakteru.

Robert Mikluš je jedním z dalších úlolek Othellovy duše. Více jeho talent vynikne v roli nešťastného Leara. I jako zklamaný otec umí být velmi komický, stále však s důstojností.

Andrea Buršová je velice vášnivá. Coby Lady ona působí jako správná „semetrika“, která vodí svého muže za nitky. Je to právě Buršová, jež zahraje poslední Learovu dceru.

V inscenaci si zahrál i sám autor a režisér, Jiří Jelínek. Coby Vévoda on je správným způsobem zmatený a ovladatelný.

Nejméně prostoru dostala Jana Kalvodová či její alternace Barbora Vrbová. Těm byla krom hudebního doprovodu svěřena role posla deus ex machina, tedy souseda, jež manželům sděluje, že se návštěva nedostaví. Přestože se na pódiu nachází pouze pár vteřin, její výstup vzbudí velký ohlas a dlouhý smích.

9.4 SCÉNA

Scéna představení je prakticky holá. Pouze uprostřed pódia je plošina, na níž je položený nafukovací člun. To je v podstatě jediná dekorace, kterou je možné během inscenace na jevišti zahlédnout. Vzhledem k jejímu nekonečnému využití je loď na jevišti brána velice pozitivně.

Na straně pódia sedí na židlích či po zemi herci, jež momentálně neúčinkují, a doprovází kolegy na různé hudební nástroje – mnohdy netypické, jako třeba barel od vody. Hudební nástroje jsou také využívány jako rekvizity. Mnoho jiných pomůcek herci nemají, vystačí si skutečně s málem.

9.5 ÚSPĚCHY A RECENZE

Přestože zastáncům klasického Shakespearova díla se může zdát tato úprava jeho představení nedůstojná, kritiky inscenace byly převážně kladné. Už díky samotnému názvu totiž nikdo z návštěvníků neočekává žádné výsostné dílo, ale spíše přirozený večer s komedií.

Na „*Shakespyré*“ byly oceňovány hlavně slovní hříčky, kterých je „*Shakespyré*“ plné.¹³¹ Nejvíce hra se slovy vynikla v podání námořníků, tedy hrobníků. Opomíjeny nebyly ani výkony herců. Aktéři si diváky získali svým energickým přístupem hned při nástupu na pódium. Na první pohled poněkud chudé jeviště umožňuje divákům, aby se s protagonisty snáze propojili. Toto tvoření, řekněme z „ničeho“, dělá z hlediště součást živosti na jevišti. Díky uvolněnému pojetí inscenace nikoho nepohoršilo ani to, když se Romeo šťoural v nose.¹³²

V několika málo negativních ohlasech na „*Commedii plnou omylů*“ se objevil například názor, že zesměšňování klasického díla bylo místy poněkud násilné. Některým divákům vadil i fakt, že příběhy nespojuje jednotná dějová linka.¹³³

---

¹³¹ EKL, Ondřej: *V Huse na provázku nabízejí Shakespyré*. [online]. 2008. [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.munimedia.cz/prispevek/v-huse-na-provazku-nabizeji-shakespyre-616/sthash.pSfUTZK5.dpuf>

¹³² PÁLENÍKOVÁ, Jitka: *Tak toto... To už jsem viděla... toto aneb Jak na pyré ze Shakespeara*. A2. 2007.

¹³³ EKL, Ondřej: *V Huse na provázku nabízejí Shakespyré*. [online]. 2008. [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.munimedia.cz/prispevek/v-huse-na-provazku-nabizeji-shakespyre-616/sthash.pSfUTZK5.dpuf>

10 ŠPALKŮV HAMLET

Režisér Jakub Špalek nazkoušel s divadelním souborem Kašpar celkem tři hry odehrávající se v dánském království Elsinor. První z nich je samozřejmě Shakespearův „*Hamlet, králevic dánský*“. Na něj navazuje hra „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“ od Toma Stopparda. Do „trilogie“ patří rovněž inscenace „*Claudius a Gertruda*“, která známému příběhu dánského prince předchází. Předlohou k této hře byl román John Updike, do podoby divadelního představení ji upravil sám Jakub Špalek spolu s Jiřím Stránským. O uvedení poslední jmenované hry v Českých Budějovicích se mi nepodařilo najít žádné informace.

Jakub Špalek se většinou nesnaží vtisknout dílům nový rozměr nebo téma. Spíše mu jde o vykreslení postav a jejich charakteru. Díky tomu je pak dle něj možné pochopit chování jednotlivých vystupujících a příběh jako takový.¹³⁴ Právě pochopení považuje za to nejpodstatnější – ať už pro diváky, herce či pro režiséra samotného.

10.1 HAMLET

Jakub Špalek chtěl pro inscenaci „*Hamleta, králevice dánského*“ vytvořit nový scénář. Ten vznikl kompilací originálního textu od Williama Shakespeara a „*Ur-Hamleta*“. V průběhu psaní scénáře si uvědomoval veškeré složitosti příběhu včetně faktu, že Shakespearův text je svým způsobem nedokončený.¹³⁵

10.1.1 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

Jakub Špalek se rozhodl přistupovat k „*Hamletovi, králevici dánskému*“ klasicky. Nechtěl mu vtisknout žádné nové téma. Toužil jen ukázat kouzlo a děsivost této velké

---

¹³⁴ SLÁDEK, Ota: Hamlet v Celetné. *Time In*. 29. 9. 2005 (10). Str. 85.

¹³⁵ Rozhovor s Jakubem Špalkem získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

tragédie. Přesto, že se inspiroval filmovou verzí Franca Zeffirelliho, snažil se vycházet pouze z nově vytvořeného scénáře, aby jeho varianta byla originální. Je nutné podotknout, že svou verzi chystal vskutku svědomitě. Úpravy scénáře trvaly celý jeden rok, během kterého musel nejen zkombinovat, ale hlavně sladit dva odlišné texty. Pár řádků musel autorsky dopsat sám, aby vše mělo „hlavu a patu“.¹³⁶

Zkoušky probíhaly téměř 6 měsíců. Těchto několik měsíců byly náročné nejen pro něj, ale pro celý herecký soubor. Jedná se o pravděpodobně nejdější dobu, po kterou byl „*Hamlet*“ zkušěn. Alespoň ze zde rozebíraných interpretací dánské tragédie pomsty.

Špalek se rozhodl se spolkem Kašpar nazkoušet velice minimalistického „*Hamleta*“ a to prakticky ve všech ohledech.¹³⁷

Pro inscenaci byl vybrán překlad Milana Lukeše. Divadlo s tímto překladatelem při přípravě představení spolupracovalo. Spolu s ním provedlo v textu mnohé škrtky, podle kritiků ani diváků však tyto úpravy nebyly ke škodě. Některým vztahům zkrácení textu dokonce pomohlo. Avšak Cladius a Gertruda působí, že mezi sebou mají složitý vztah, v němž není láska vždy zcela patrná.¹³⁸ Špalek spolu s Lukešem vypracoval několik variant „*Hamleta*“ a pomyslným vítězem se stala až pátá obměna Shakespearovy předlohy.¹³⁹

Kostýmy pro inscenaci vybírala Vladka Prudičová. Rovněž ona se držela stylu představení. Oblečení, jež vybrala, bylo historického rázu, nikoli však přehnaně zdobené či škrobené. Převažovaly barvy jemné ve škále od černé přes béžovou až k nevinně bílé. Dokladem o klasičnosti provedení dokládá i fakt, že Hamlet chodí v černé, pro něj tak typické barvě.

---

¹³⁶ Rozhovor s Jakubem Špalkem získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

¹³⁷ DOLENSKÁ, Kateřina: *Hamlet v Celetné. Loutkář*. 2006 (3). Str. 110.

¹³⁸ MACHALICKÁ, Jana: Citově úsporný Hamlet. *Lidové noviny*. 13. 10. 2005.

¹³⁹ Leták k představení „*Hamlet, králevic dánský*“. Divadelní spolek Kašpar. 2005.

Jemná či výrazná hudba, která dokresluje atmosféru, je dílem Petra Maláska. Není to však jediné využití zvuku. Fortinbrasova armáda zde vůbec nevystupuje, je zastoupena právě zvukovou kulisou.

Plně historicky je pojatý i souboj mezi princem Hamletem a Laertem. O jeho nacvičení se postaral Petr Nůsek a agentura Argo. V podání Petra Lněničky (Hamleta) a Marka Němce (Laerta) je šerm více než jen akční a plný nenávisti. Pro diváky byla tato scéna příjemně divoká.

Jednoduše, bez velkých gest a zvuků, je pojat i duch mrtvého krále. Představuje jej herec zahalený do tmavého hábitu, který se nenásilně prochází po jevišti. Nedoprovází jej přitom žádné strašidelné melodie ani divoká světla. Strašidelnosti scén to však pouze přidává.

Známa scéna s kočovnými herci je uvedena jako velmi komediální scéna odehraná pomocí loutek a plná barev. Nejdůležitější část představení se však odehrává znovu, „ve velkém“. I v živé inscenaci Gonzagova příběhu se objevují humorné scény, jako ta, v níž si Václav Jakoubek v roli královny neustále šlape na vlečku. Claudiův výbuch o to více překvapí a vyzní. Hamlet vše sleduje z povzdálí ve stínu doufaje, že jej nikdo neuvidí. Přesto je však znatelné, jak mu při pozorování Claudia zamrzá úsměv na rtech.

Přestože „*Hamlet*“ je hra plná emocí, v tomto pojetí se vyskytují pouze výjimečně. Rozhodně to však není na škodu. Koncept vychází z faktu, že lidé jsou odevzdáni osudu a budují si kolem sebe pomyslné hradby. Citům dávají průchod jen zřídka, v opravdu vypjatých situacích. Takovou scénou je například střet Hamleta s Gertrudou v královnině ložnici.

Velmi zajímavé je, že ve Špalkově režii se hlavní postavou stává král Claudius. Je to právě on, kdo dostává na jevišti nejvíce prostoru. Díky tomu ještě více vynikne pozadí jeho činů.

Přesto je Kašparův „*Hamlet*“ svým způsobem moderní. Mladého krále viděl Špalek jako intelektuála, který však své ratio nedává na oddiv. V případě Ofélie nešlo o šílenství z lásky, ale ze ztráty otce. Našlo se několik i velmi soudobých úprav. Polonius

získává zprávy z Paříže o svém synovi Laertovi díky telefonu či král Claudius využívá při svých projevech velkoplošné projekce. Žádná z těchto úprav však nenarušuje historizující ráz inscenace. Také v této inscenaci – stejně jako v Krobotově – nalezneme jisté nemravnosti, byť v menší míře. Jde o chvíli, kdy Ofélie svou nemravností ovlivňuje Claudia. Některým divákům přišla tato scéna spíše trapná než nevkusná.¹⁴⁰

Působivé je režisérské pojetí Oféliina skonu. Dívka dojde až na okraj pódia, kde ustrne uprostřed gesta. Následuje změna světla, výrazná hudba... a mladá Ofélie již leží na jevišti mrtvá.

Jakub Špalek se snažil se svým ansáblem sehrát „*Hamleta*“ srozumitelného pro všechny. Premiérově představil Kašpar své pojetí „*Hamleta, královice dánského*“ 10. září 2005. V Českých Budějovicích jej uvedl v únoru 2011 v budově Jihočeského divadla.

10.1.2 HERECKÉ OBSAZENÍ

Petr Lněnička inscenaci vévodí nejen obsazením do role prince Hamleta, ale hlavně svým vynikajícím hereckým výkonem.¹⁴¹ Diváci s ním naplno prožívají jeho starosti a neštěstí. Právě proto Jakub Špalek vybral Lněničku do hlavní role. Dle něj je to ideální Hamlet,¹⁴² který dokáže skvěle komunikovat s diváky a „stáhnout“ je s sebou.¹⁴³ Sám Petr Lněnička se nesnažil z Hamleta dělat intelektuála nebo slabocha. Chtěl jej pojmout jako dospívajícího muže, který má pochybnosti – sám o sobě, o svém okolí...¹⁴⁴ Jeho „*Být, nebo nebýt*“ není otázkou života či smrti, ale dotazem, který padl v podstatě náhodou.

---

¹⁴⁰ MACHALICKÁ, Jana: Citově úsporný Hamlet. *Lidové noviny*. 13. 10. 2005.

¹⁴¹ SCHWARZAUGE, Martin. Divadlo, zrcadlo... a za ním zas divadlo. *Reflex*. 2006, (6). Str. 16.

¹⁴² SLÁDEK, Ota: Hamlet v Celetné. *Time In*. 29. 9. 2005 (10). Str. 85.

¹⁴³ Rozhovor s Jakubem Špalkem získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

¹⁴⁴ SLÁDEK, Ota: Hamlet v Celetné. *Time In*. 29. 9. 2005 (10). Str. 86.

Hlavním sokem mu byl Jan Potměšil coby Claudius. Jak Petr Lněnička, tak Jan Potměšil jsou oba silní muži s výrazným hlasem. Už jen díky tomu vytvořili pro diváky uvěřitelné soky a děj získal výraznou dynamiku.¹⁴⁵

Jan Potměšil je nositelem ceny Alfréda Radoka za hlavní roli v jiném Shakespearově díle – Richardovi III. Role krále Claudia mu byla upravena tak, aby získal dostatek prostoru na projevení svého talentu.¹⁴⁶ Jan Potměšil dokázal být dokonalým „schizofrenikem“, který na veřejnosti působí přesvědčivě a sebevědomě, ovšem v soukromí není tak bystrý a odhodlaný, aby mohl konkurovat mladému královi. Toto rozpolcení bylo ještě více působivé vzhledem k faktu, že Potměšil je po celou dobu na invalidním vozíku. Tohoto „upoutání na křeslo“ bylo skvěle využito ve chvíli Claudiova zhroucení. Potměšil se totiž zhroutil doslova - padl vedle svého vozíku a ve svém neštěstí se třásl na zemi. Bezmocnost krále tak získala úplně nový rozměr, stejně jako Hamletovo váhání nad jeho vraždou.

Martin Hofmann představuje Horatia, který je ze všech nejvíce plný emocí. Jeho interpretace Hamletova přítele je pro diváka skutečným zážitkem.¹⁴⁷

Markéta Coufalová působí v roli Ofélie jako nevýrazná dívka, která je poslušná rozkazům svého otce. Díky klidné povaze získává její šílenství nový rozměr a na diváky má o to větší a děsivější účinek. V roli Hamletovy lásky alternovala Eliška Boušková.

Milena Steinmasslová hraje elegantní Gertrudu, která je vždy upravená a jemná. Její odhodlané činy jsou svěžím kontrastem k nenápadné Ofélii. Nikdy není přespříliš hysterická a působí tak velice přesvědčivě. Královna v podání Steinmasslové je ochránitelkou.

V roli Polonia se divákům představil Jaroslav Haidler. Byl zrovna tak podlézavý a úlisný jako důstojný. Alternací mu byl Pavel Zatloukal.

---

¹⁴⁵ ŠPALEK, Jakub: Ve zkušebně. *Reflex*. 8. 9. 2005. (36). Str. 58.

¹⁴⁶ ŠPALEK, Jakub: Ve zkušebně. *Reflex*. 8. 9. 2005. (36). Str. 58.

¹⁴⁷ VAŠÁKOVÁ, Jana: Na první dobrou. *Reflex*. 2005 (39). Str. 70.

Laertes v podání Marka Němce byl důstojný a energický. Nejvíce vynikl v šermířském souboji s princem Hamletem.

Všechny ostatní role dokázali ztvárnit pouze tři herci – František Kreuzmann (duch, 1. herec, Guildenstern, 1. hrobník, Fortinbras), Alexandr Minajev (Bernardo, starý herec, kněz) a Václav Jakoubek (Marcellus, mladý herec, Rosencrantz, 2. Hrobník). Tato volba se ukázala být velice šťastnou¹⁴⁸, jelikož malý počet herců ve vedlejších rolích jim dává dostatečný prostor, aby ukázali své schopnosti. Navíc diváci nejsou zmateni množstvím obličejů a více se soustředí na děj. V podání trojlístku Kreuzmann, Minajev a Jakoubek se rčení „není malých rolí“ stalo skutečností.¹⁴⁹ Dokladem toho byl kupříkladu výstup Alexandra Minajeva ve scéně kočovných herců.

10.1.3 SCÉNA

Scéna, kterou koncipovala Libuše Josefý, se svou strohostí výtečně hodí k jednoduše pojímanému „*Hamletovi*“. Někomu by se mohlo zdát, že se Josefa snažila napodobit vzhled divadla Globe.¹⁵⁰ Jeviště v průběhu hry prakticky nezmění. Po stranách se nacházejí dva vyvýšené hrací plochy, propojené žebříkem. Na levé vyvýšenině je pověšený závěr, na pravou byli umístěny tři trůny. Uprostřed jsou postaveny schody, jež pódium horizontálně rozděluje. Díky tomu se režii i hercům nabízí velké množství relativně samostatných prostorů. Tyto malé části pódia se jednoduše proměňují díky částečnému spuštění opony, posunutí závěsu a podobně.

---

¹⁴⁸ MACHALICKÁ, Jana: Citově úsporný Hamlet. *Lidové noviny*. 13. 10. 2005.

¹⁴⁹ MOKROŠOVÁ, Božena: Hamlet se v divadle představil jako ironický a vtipný mladík. *Kutnohorský deník*. 6. 12. 2008. 16. (286). Str. 2.

¹⁵⁰ LHOTA, Ladislav. Budějovičtí diváci budou u jedné z derniér Hamleta v podání spolku Kašpar. *České Budějovice, nejlepší adrea* [online]. 2011 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://ceske-budejovice.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Budejovicti-divaci-budou-u-jedne-z-dernier-Hamleta-v-podani-spolku-Kaspar-292>

10.1.4 ÚSPĚCHY A RECENZE

„Ve Špalkově inscenaci ... nevyniká nějaká převratná režisérská myšlenka, scénografický nápad či dramaturgický přípisek, ba dokonce ani dámské intriky, ale jednoduše herci.“¹⁵¹ Přesto nebo možná právě proto je Kašparovo podání „Hamleta“ velice energické od začátku do konce. Nikdo z herců zbytečně nepřehrává. Jistá „normálnost“ a přirozenost Špalkova pojetí je tím nejpřitažlivějším.¹⁵²

Dlouhé ovace ve stoje jsou pro povedená představení typická. Málokdy však diváci ocení výkony natolik, aby křičeli „Bravo!“. V případě Kašparova ztvárnění velké tragédie se tak stalo, což je jen dalším důkazem o dokonalém provedení Shakespearova díla.¹⁵³ Stejně jako více jak sto repríz „Hamleta“, které divadlo odehrálo a jež byly vždy zcela vyprodané. Představení uvedené v Českých Budějovicích bylo jedním z posledních.

Zřejmě na žádné představení nejsou jen kladné recenze, ani toto není výjimkou. Podle Kateřiny Dolenské byla mluva herců v některých částech až příliš lhostejná a nedůrazná, kvůli čemuž je jim občas špatně rozumět.¹⁵⁴

S „Hamletem, králevicem dánským“ objížděl divadelní spolek Kašpar celou republiku, i poněkud netypická místa. Uvedl jej například na hradě Kašperk, kde kvůli této inscenaci vystavěli speciální ochozy. Po těch se procházel princ Hamlet s duchem mrtvého krále. Kašparův „Hamlet“ je s Kašperkem úzce spojen, jelikož právě na tomto

---

¹⁵¹ SCHWARZAUGE, Martin. Divadlo, zrcadlo... a za ním zas divadlo. *Reflex*. 2006, (6). Str. 16.

¹⁵² LHOTA, Ladislav. Budějovičtí diváci budou u jedné z derniér Hamleta v podání spolku Kašpar. *České Budějovice, nejlepší adrea* [online]. 2011 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://ceske-budejovice.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Budejovicti-divaci-budou-u-jedne-z-dernier-Hamleta-v-podani-spolku-Kaspar-292>

¹⁵³ VLČKOVÁ, Olga. Hamlet v Celetné – Poslední monolog prince dánského. *Reflex*. 22. 9. 2005.(38). Str. 25.

¹⁵⁴ DOLENSKÁ, Kateřina: Hamlet v Celetné. *Loutkář*. 2006 (3). Str. 110.

hradě Jakub Špalek psal své režisérské pojetí. Ve věži hradu se dokáže dokonale soustředit.¹⁵⁵

10.2 ROSENCRANTZ A GUILDENSTERN JSOU MRTVI

Titul hry „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“ je převzat z jedné repliky „*Hamleta*“, jejím autorem je Tom Stoppard. Tento britský sir se původně narodil v Čechách se jménem Tomáš Straussler. Za svá díla získal několik ocenění, mimo jiné také Oscara či Zlatý glóbus. Ve svých dílech se často inspiroval Shakespearovými výtvy. Navíc je patronem Shakespeare Schools Festival, díky němuž mohou angličtí studenti hrát v profesionálních divadlech. Od roku 1983 je v Čechách udělována Cena Toma Stopparda za významná díla.¹⁵⁶

10.2.2 CHARAKTERISTIKA PŘÍBĚHU

Hra „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“ se odehrává v zákulisí příběhu dánského prince. Dva Hamletovi spolužáci jsou pozváni královnou Gertrudou na hrad Elsinor, ale neznají důvod své návštěvy. V této inscenaci se dozvídáme, co mladíci dělají mezi jejich známými výstupy v tragédii pomsty. Celou situaci glosují a snaží se jednotlivé scény vysvětlit po svém. Některé scény či jejich části si Stoppard propůjčil z originálního „*Hamleta*“, například rozhovor Rosencrantze a Guildensterna s princem Hamletem či s královským párem Claudia a Gertrudy.

Celé představení začíná informací od autora, že se všichni nacházejí na neurčitém místě. Rosencrantz a Guildenstern sedí na zemi a házejí si mincí v rámci sázky. Padne-li

---

¹⁵⁵ HRDINOVÁ, Radmila. Spolek Kašpar bude hrát na Kašperku Hamleta a principál Jakub Špalek říká: Jen tam lze opravdu věřit na duchy. *Právo*. 5. 8. 2008.

¹⁵⁶ REKOVÁ, Tereza: *Hamletovské inspirace v díle Toma Stopparda*. Bakalářská práce. Brno, 2014. Janáčkova akademie múzických umění. Str. 7.

hlava, patří mince Rosencrantzovi. Padne-li však orel, vyhrává Guildenstern. Zajímavé je, že neustále padá jen hlava (již více jak devadesátkrát). Rosencrantze neudivuje, že vychází tento výsledek, pouze nechce okrádat svého přítele. Guildenstern se nad neuvěřitelnou náhodou pozastavuje a snaží se jí přijít na kloub. Při hře si spolu oba povídají, přičemž téma se neustále mění. Jedním z hlavních námětů hovoru je důvod, proč vlastně byli do Elsinoru pozváni. Když plují lodí do Anglie, zkoušejí si nanečisto rozhovor s králem. V rámci své přípravy přečtou nahlas dopis od Claudia a zjistí, že vezou Hamleta na smrt. Rozhodnou se však vše ponechat tak, jak je – na rozdíl od Hamleta, který, jak víme, dopis přepíše. Dalšího rána již Hamlet na lodi není a Rosencrantz s Guildensternem se dohadují, zda má cenu pokračovat v cestě. Pro jistotu si ještě jednou sehrají scénu s králem, opět přečtou dopis nahlas. Díky tomu zjistí, že nyní si jedou pro smrt oni. Ani tentokrát se neodhodlají k velkému činu a odevzdají se svému osudu. Inscenace končí známou finální scénou z „*Hamleta*“, tentokrát v podání kočovných herců.

Díky této hře je konečně možné od sebe odlišit dva přátele, kteří mají v původním „*Hamletovi*“ nedostatečně vykreslené charaktery a divákům se pletou. Rosencrantz je popisován jako více emocionální a povrchně inteligentní. Dokáže sice vést dlouhé filozofické debaty, ale převést je do skutečného života už je pro něj problematické. Jeho pohled na svět je někdy naivní a příliš se soustředí na maličkosti. Zajímavé je, že si občas plete své jméno s přítelovým. To může být důkazem jeho malé sebedůvěry. Guildenstern je z dvojice ten hloubavější, klidnější, ale také pesimističtější. Většina věcí mu dochází rychleji než jeho kolegovi a je to právě on, kdo klade většinu důležitých otázek.

Kromě dvou hlavních postav, po nichž je hra pojmenována, vystupují ve hře ještě významné postavy z „*Hamleta, královice dánského*“ - princ Hamlet, královna Gertruda, král Claudius a rovněž se na pódiu ukáží kočovní herci.

Je velice zajímavé, jakým způsobem dokázal Tom Stoppard napodobit styl Shakespearových her. V této inscenaci najdeme tolik typické zrcadlení, divadlo na divadle, hru se slovy i tragiku hlavních postav.

Byť je zahraničí tato inscenace velmi oblíbená, v Čechách se tak často na programu neobjevuje. Premiéra v podání divadelního spolku Kašpar proběhla v Divadle v Celetné 11. ledna 2006. O překlad Stoppardova díla z druhé poloviny 60. let se postaral Jaroslav Kořán. V Českých Budějovicích představil spolek Kašpar tuto hru v rámci třetího ročníku festivalu Shakespeare a to v dubnu 2006.

10.2.3 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

O režii se postaral Jakub Špalek a Filip Nuckolls. I tuto inscenaci se spolek Kašpar rozhodl uchopit po svém a poněkud upravit Stoppardovu předlohu. V pojetí Špalka a Nuckollse se toto dílo odehrává skutečně v zákulisí „*Hamleta, královice dánského*“ – v pozadí diváci sledují představení o mladém princí a vše, co se odehrává, je opakem či reakcí na známou tragédii. Tento závěs má sloužit jako zrcadlo. Zrcadlo, v němž se odráží vše.

Využity jsou také nahrané části samotného textu příběhu o dánském princí. Seškrtnán je rovněž původní text hry „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtví*“, kdy v původní verzi je scéna umírání mladíků propojena se závěrečným jednáním „*Hamleta, královice dánského*“. Nuckolls však nechá dva hlavní aktéry umřít přímo na pódiu před zraky diváků.

10.2.4 HERECKÉ OBSAZENÍ

V této inscenaci účinkují stejní herci, jako ve hře „*Hamlet, královic dánský*“, nejsou jim však svěřeny stejné role. Důvodem k této volbě propojení je cyklus „*Elsinor*“, který, jak již bylo zmíněno, zahrnuje mimo „*Hamleta*“ a „*Rosencrantze a Guildensterna*“ ještě hru „*Claudius a Gertruda*“.

Oba dva muži si i v tomto představení zachovávají základní charakteristiku, či spíše necharakteristiku.

V roli Guildensterna se divákům představuje Martin Hofmann. Působí vychytrale a skepticky. Krom nekonečně hry se slovy je pro něj typická i stejně neustávající hra s mincemi. Nejvíce je zdrcen faktem, že pro společnost dá spíše na city než na rátio.¹⁵⁷ V případě Hofmannova Guildensterna je to přesně naopak – v některých chvílích filozofuje možná až příliš a zbytečně tak „zatěžkává“ svou postavu.¹⁵⁸

Sekundantem mu byl Marek Němec. Coby Rosencrantz byl on ten naivnější na pódiu, díky čemuž na něj tolik nedolehnou změny v okolí. Přesto je i on poutavě hravý a umí dát průchod svému umu předvést se.¹⁵⁹ V jeho podání si diváci mohou naplno užít hravost textu.¹⁶⁰

V dalších rolích se představil například Filip Rajmot. Jeho hraný herec si získal diváky svým přesvědčivým výkonem. Díky tomu byly upozaděny výstupy Františka Kreuzmanna. Jeho první herec působil neurčitě¹⁶¹ a nevýrazně. Některé jeho výroky se tak v podstatě ztrácejí.¹⁶²

---

¹⁵⁷ PRAŽAN, Miroslav: Divadlo jiskřivého, inteligentního humoru. *Týdeník Rozhlas*. 2006, **16**(9). Str. 4.

¹⁵⁸ CHRISTOV, Petr. Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtví, ale herci žijí. *Metropolis*. 2006, (70). Str. 15.

¹⁵⁹ PRAŽAN, Miroslav: Divadlo jiskřivého, inteligentního humoru. *Týdeník Rozhlas*. 2006, **16**(9). Str. 4.

¹⁶⁰ CHRISTOV, Petr. Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtví, ale herci žijí. *Metropolis*. 2006, (70). Str. 15.

¹⁶¹ PRAŽAN, Miroslav: Divadlo jiskřivého, inteligentního humoru. *Týdeník Rozhlas*. 2006, **16**(9). Str. 4.

¹⁶² CHRISTOV, Petr. Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtví, ale herci žijí. *Metropolis*. 2006, (70). Str. 15.

10.2.5 SCÉNA

Jak již bylo zmíněno, celá inscenace se odehrává v zákulisí „*Hamleta, královice dánského*“. Pro inscenaci je využito obří bílé plátno, které je nasvícené a za nímž se odehrává děj „*Hamleta*“. Diváci tak mohou zrcadlově – jak typické pro Shakespearovo dílo – sledovat dánskou tragédii v pozadí Stoppardova díla. Pro některé však toto propojení může působit zbytečně komplikovaně.¹⁶³

10.2.6 ÚSPĚCHY A RECENZE

Hra „*Guildestern a Rosencrantz jsou mrtví*“ sklízela již při premiéře dlouhé ovace diváků.¹⁶⁴ Podle Jakuba Špalka za tu může nejen varianta, kterou Divadlo v Celetné zvolilo, ale sám text, jež je velice vtipný, chytrý a energický.¹⁶⁵

V kritikách byly oslavovány hlavně výkony obou hlavních protagonistů. Lehkost provedení a přesvědčivost jejich projevu byly největšími pozitivy představení.¹⁶⁶ Zrovna tak se divákům líbila mnohoznačnost hry, které dala režie naplno vyniknout.

Negativně se naopak někteří stavěli k samotné režii. Nahrané vstupy přerušují napětí, které ke hře bezesporu patří.¹⁶⁷ Stejně tak měli diváci problém přijmout „promítání“ „*Hamleta, královice dánského*“ v pozadí. Ti, kteří příběh dánského prince v podání Divadla v Celetné ještě neviděli, mohli být situací rozhozeni natolik, že nedokázali naplno vnímat inscenaci, na kterou ve skutečnosti přišli.

---

¹⁶³ RATHOUSKOVÁ, Kateřina: Hamlet podle Toma Stopparda: místo prince zemřou jeho spolužáci. *MF Dnes*. 17. 1. 2006. Str. 7

¹⁶⁴ AUTOR neuveden: Hamletovi spolužáci. *Lidové noviny*. 19. 1. 2006.

¹⁶⁵ Rozhovor s Jakubem Špalkem získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

¹⁶⁶ CHRISTOV, Petr. Rosencrantz a Guildestern jsou mrtví, ale herci žijí. *Metropolis*. 2006, (70). Str. 15.

¹⁶⁷ CHRISTOV, Petr. Rosencrantz a Guildestern jsou mrtví, ale herci žijí. *Metropolis*. 2006, (70). Str. 15.

11 HAVRÁNKOVÉ, BUCHTŮV A ŠIRHALŮV HAMLET

V rámci 15. Ročníku Budějcké Thálie se představil brněnský soubor AMADIS se svou zkrácenou interpretací hry „*Souborné dílo Williama Shakespeara*“. Herci Klára Havránková, Ondřej Buchta a Josef Širhal se postarali také o režii představení.

Josef Širhal patří k zakladatelům divadelního souboru AMADIS, který účinkoval prakticky ve všech inscenacích, jež divadla. Přestože má v divadelním souboru mnoho funkcí, včetně ředitelské, oficiálně se žíví jako tlumočník a překladatel.

Klára Havránková působila v brněnském souboru nejdříve jako host. Od sezóny 2007/2008 se stala také režisérkou představení, které divadlo uvádí. Diváci i režie ji milují v komediálně laděných rolích.

Ondřej Buchta je vynikající improvizátor a nositel několika cen za inscenaci „*Plný kapsy šutrů*“, kde měl původně pouze alternovat.

Autory originální předlohy „*The Compleat Works of Wllm Shkspr*“ jsou Adam Long, Daniel Singer a Jess Winfried. Ti hru uvedli poprvé v roce 1987 v Kalifornii. Premiéra v Evropě proběhla o pět let později v Londýně. Od té doby začala hra putovat prakticky po celém světě. Do češtiny hru přeložil Jiří Josek. Jako první ji u nás hrálo Divadlo v Dlouhé, které inscenaci uvedlo roku 2008. Divadlo AMADIS hraje „*Souborné dílo Williama Shakespeara*“ od února 2014.

11.1 CHARAKTERISTIKA PŘÍBĚHU

Jak již název napovídá, tato komedie se snaží v hodině a půl představit všech 37 her a 154 sonetů, které velký anglický dramatik napsal. Diváci se tak mohou těšit například na „*Romea a Julii*“, „*Hamleta*“, „*Othella*“ či „*Titus Andronicus*“ v naprosto neznámé podobě. Základní děj známých her zůstal nezměněn, jen je značně zkrácen a propojen. Divadelní fastfood počítá i se značnou improvizací a také zapojením diváků.

11.2 POJETÍ A REŽIE INSCENACE

O režii se postarali hlavní aktéři Klára Havránková, Ondřej Buchta a Josef Širhal. Hned na začátku jsou diváci upozorněni, že jsou na představení na své vlastní nebezpečí a záleží pouze na nich, zda zůstanou až do konce.

Prakticky po celou dobu je na pódiu také kytarista, Václav Martínek. Ten skvěle dokresluje atmosféru představení.

11.3 HERECKÉ OBSAZENÍ

Aby bylo možné obsáhnout kompletní dílo velkého dramatika, všichni tři herci se předvedli v mnoha rolích.

Obsazení rolí nebylo vždy úplně tradiční. Například Klára Havránková hrála Hamleta. Obsazení ženy do této role se může zdát netypické, avšak není to první dáma, jež se představila jako dánský princ. Jak již bylo výše zmíněno, v roce 1989 odehrála královna polská herečka Teresa Budzisz-Krzyzanowska.¹⁶⁸ Jestliže roli královny hrála žena, nikoho nezarazilo, že Julii představoval Ondřej Buchta. Zamilovaného Romea mu ztvárnil Josef Širhal. Tato romantická dvojice jistě podpořila pojetí hry coby „crazy“ komedie.

11.4 SCÉNA

Po celou inscenaci je využita jedna kulisa, představující exteriér neznámého hrad, která má jemné barvy jako z pohádky. Přibližně uprostřed je nakreslená busta Williama Shakespeara.

---

¹⁶⁸ HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008. Str. 138.

Rekvizit však herci vystřídají nespočetně. Mají k dispozici trůn, divadélko na hraní, kordy, ale také plátno, na něž během představení několikrát malují. Režie se však nevyhnula ani moderním pomůckám – herci například na pódiu hrají na nafukovací kytary či papírové helmy. O scénu a rekvizity se zasloužil Ondřej Buchta spolu s Janou Ševčík.

Kostýmy, které kompletovala Jana Ševčík, mají snahu vypadat historicky, byť jsou doplněny nepřesvědčivými parukami, ať už relativně přírodních či absolutně originálních barev.

Vše je plné dětské naivity a rozvernosti. Také díky tomu je možné brát vážná témata, jež jsou pro Shakespeara typická, s nadhledem.

11.5 ÚSPĚCHY A RECENZE

Divadelní soubor AMADIS je nositelem několika ocenění z různých přehlídek, ať už jde o hlavní ceny, ceny diváků či ceny za herecké výkony.

Nejlepším dokladem o povedenosti inscenace „*Souborné dílo Williama Shakespeara*“ byl smích publika od začátku do konce představení. Závěrečná „děkovačka“ hercům nebrala konce. I přes pozitivní ohlasy publika se tisk o představení prakticky nezajímal.

12 ZÁVĚR

V mé diplomové práci s názvem „*Hamlet na českobudějovickém jevišti*“ jsem shrnula veškerá uvedení této slavné hry v jihočeské metropoli. Cílem bylo nastínit rozdílná pojetí dánské tragédie pomsty, která bylo možné shlédnout na prknech Jihočeského divadla.

Podařilo se mi zjistit, že více či méně klasický „*Hamlet*“ byl v Českých Budějovicích v minulosti uveden celkem pětkrát. „*Hamlet*“ byl divákům představen také v baletní úpravě v inscenaci Petra Iljiče Čajkovského „*Shakespearovské siluety*“. Jednou byla také odehrána hra Ivana Vyskočila „*HAPRDÁNS aneb HAMlet PRinc DÁNSký*“, která odhaluje pozadí slavné tragédie. Českobudějovičtí diváci měli možnost shlédnout i dvě představení, jež se zaměřují na „vedlejší“ postavy v příběhu dánského prince. Jednalo se o hry „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“ a „*A co Ofélie?*“, které bylo ryze pohybové. Přestaveny byly i hry ukazující „*Hamleta*“ ve zkratce a to v kombinaci s dalšími Shakespearovými díly. Jednalo se jak o klasické předvedení částí známých her, tak o jejich úpravené variace v inscenacích „*Shakespyré aneb Comedia plná omylů*“ a „*Souborné dílo Williama Shakespeara*“. Poslední využití hamletovského tématu, které jsem v diplomové práci popisovala, byla komedie „*Soudné sestry*“.

Po krátkém úvodu mé práce jsem popsala vznik hry kolem roku 1600 a zmínila jsem inspirace, které vedly anglického dramatika k napsání tragédie „*Hamlet, králevic dánský*“. Zabývala jsem i zajímavostmi, na které je možné v této velké tragédii narazit. Neopomenula jsem ani první inscenace této tragédie v Čechách. O přesném datu první premiéry u nás je možné spekulovat, pravděpodobně však proběhla roku 1790 nebo 1791.

Jihočeské divadlo, jak zní dnešní název hlavní českobudějovické scény, mělo velmi bohatou historii a pro úplnost a přehlednost jsem se v krátkosti zabývala také osudy nejen budovy jako takové, ale rovněž souborů v divadle působících.

Přesto, že „*Hamlet*“ a jeho úpravy jsou nestárnoucí klasickou, která táhne, v případě některých představení bylo prakticky nemožné najít recenze. Je pochopitelné, že celostátní deníky se nebudou zabývat inscenací malých oblastních souborů. Avšak

ani jihočeský tisk nezmiňoval některé akce, byť se – dle mého názoru – musely ve své době těšit poměrně velkému zájmu publika. Například proto, že hry byly součástí větších akcí. V průběhu psaní diplomové práce mě také zaujalo, jak se recenze proměňovaly. Hodnocení z minulého století byly více komplexní, zaměřovaly se jak na režii a scénu, tak na herce. Novodobější recenzenti spíše popisují celkový dojem z představení, než jednotlivé výkony.

Co se týče hry „*Hamlet, králevic dánský*“, podařilo se mi objevit, že v Českých Budějovicích byla tato tragédie uvedena již roku 1926. Vzhledem k tomu, že o tomto představení neexistují žádné další zmínky či recenze, považuji tuto informaci za nepravdivou.

První premiérou by tedy byla inscenace režiséra Miroslava Macháčka. Zjistila jsem, že toto uvedení Shakespearovy tragédie sklidilo veliký úspěch. Miroslav Macháček představil absolutní premiéru slavné hry v roce 1954. Postavil se přitom prvotním nesouhlasům a představil hru s velkým „H“. Dokladem o dokonalém nastudování představení, byly nejen neustále vyprodaný sál, ale také 1. místo v soutěži Divadelní žatva. Krom inscenace jako takové byl rovněž oceněn představitel dánského prince Zdeněk Kutil a scénograf Joan Brehms. Macháčkovu pojetí „*Hamleta, králevice dánského*“ je dodnes považováno za jedno z nejlepších.

Následující inscenace, kterou zaštitil coby režisér i ředitel Milan Fridrich, byl „*Hamlet*“ uváděný od roku 1970, respektive 1979. Fridrich a jeho pojetí působilo díky spolupráci s oceňovaným Joanem Brehmsem jako film hraný na živo před diváky. Krom dokonalé technické práce, kterou byl Milan Fridrich známý, je nutné ocenit i jeho snahu o sehrání a semknutí celého souboru.

Dále jsem se zabývala inscenací, která není sice přímo od Williama Shakespeara, ale jeho „kolega“ Petr Iljič Čajkovskij si vypůjčil nejen příběh dánského prince, ale také „*Romea a Julii*“ a „*Sen noci svatojánské*“. O nastudování tohoto kusu se zasloužila Libuše Králová. Její choreografie na hudbu slavného skladatele byla hrána nejen v divadelní budově v centru Českých Budějovic, ale úspěch sklízela hlavně v zámecké zahradě před Otáčivým hledištěm. O toto půlhodinové resumé tří známých děl nejevil soudobý tisk velký zájem, a proto se mi o něm nepodařilo zjistit mnoho informací.

Krátký úryvek z „*Hamleta, královice dánského*“ mohli diváci spolu s částmi dalších Shakespearových děl shlédnout v rámci představení „*FÓR for ty*“. Tuto inscenaci si připravili Jitka a Jakub Doubravovi do programu festivalu Shakespeare, který se v Českých Budějovicích konal v roce 2004 poprvé. Přestože hra byla součástí větší společenské akce, tisk se jí vůbec nevěnoval. Nebylo tak možné zjistit, jak českobudějovické publikum absolventy DAMU přijalo.

Dalším hamletovským příběhem byla inscenace „*A co Ofélie?*“. Jednalo se o scénické pohybové představení, které připravila Antonie Svobodová. Tato vynikající tanečnice chtěla ukázat příběh dánského prince z jiného pohledu, z pohledu mladé Ofélie. Spolu s Vladimírem Javorským předvedli pocity dospívající dívky na královském dvoře. Inscenace byla v českobudějovické Solnici představena premiérově. I přesto, že představení bylo součástí větší akce, konkrétně festivalu Shakespeare, nejsou o jejím uvedení žádné zmínky, jež by umožňovaly zhodnotit výkony aktérů či celkové úspěch představení.

V porovnání s ostatními se určitým způsobem vyjímá loutkoherecké představení divadla Drak. Královéhradecká inscenace „*Hamleta*“ byla zaměřena na děti od 12 let. Přestože dánská tragédie byla velmi seškrtána a ve výsledku působila spíše jako komedie, jednalo se o velmi působivý příspěvek k 3. ročníku festivalu Shakespeare v Českých Budějovicích. Vše bylo moderně laděno, plné nadsázky a humoru. Díky tomu se pubescenti vydrželi na vážné drama dívat od začátku do konce a vnímat složité vztahy, kterých je „*Hamlet*“ plný. Právě mezilidské spojení bylo to, co chtěli královéhradečtí dramatici vyzvednout.

Další inscenace, kterou jsem se zabývala, byla pod taktovkou Iva Krobota skutečně netradiční klasikou. Jeho moderně pojatý Hamlet, hraný od roku 2006, vzbuzoval nevoli některých diváků nejen nulovými kulisami, soudobým oděním herců, ale také jistými inovacemi – jako například textovými vložkami v originále či svlékání interpretů. Někteří diváci, a to nejen mladšího věku, ocenili netypické pojetí, jiní však považovali tuto úpravu za nedůstojné ničení díla velkého anglického dramatika.

Jedním z mnohých dokladů nekonečných možností, jak upravit hamletovské téma, je „*HAPRDÁNS aneb HAMlet PRinc DÁNSký ve zkratce*“, jejímž autorem je Ivan Vyskočil. Také tuto inscenaci, kterou nastudovali studenti Gymnázia Česká, jsem ve své diplomové práci zmínila. Studentský soubor Primo Teatro, vedený Jiřím Krejčím, se svou hrou představil v roce 2007 na Budějcké Thálii. I přes tento úspěch začínajících herců nebylo možné zjistit o hře více informací.

Opomenout nešla ani úprava brněnského divadla Husa na provázku, které do Českých Budějovic přivezlo představení „*Shakespyré – commedia plná omylů*“. Tato inscenace, jejímž autorem je Jiří Jelínek, vychází z faktu, že Shakespearovy příběhy nejsou tragédie, pouze souhrn nešťastných náhod. Celé představení bylo laděno do vodáckého duchu. Námořnická úprava se pro Shakespearovo dílo zdá netypická, avšak skvěle ladila k uvolněnému představení plné humoru a nadsázky. Kromě „*Hamleta*“ mohli diváci shlédnout další čtyři díla anglického dramatika v netypické úpravě. Ve zkrácených modifikacích je zachována hra se slovy, která je pro původní dramata tak typická. Jednoduchou dějovou linku pozvedli vynikající herci na výbornou komedii.

V současnosti o poslední klasickou inscenaci slavné dánské tragédie pomsty v Českých Budějovicích se zasloužil hostující spolek Kašpar. Divadelní soubor, který je doma v pražském Divadle v Celetné, se může pochlubit hvězdným obsazením. I to bylo zárukou vyprodaného hlediště, když v roce 2006 zazněly na prknech Jihočeského divadla slavné monology o životě naposled. Alespoň prozatím. Pro divadelní spolek Kašpar je „*Hamlet*“ natolik přitažlivým tématem, že nastudovali nejen jeho tradiční podobu, ale také dvě související hry – „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“ (která v Českých Budějovicích byla rovněž uvedena) a „*Claudius a Gertruda*“ (jejího představení se diváci v jihočeské metropoli doposud nedočkali).

„*Hamlet*“ v podání divadelního souboru Kašpar byl vsutku klasickým. Historické kostýmy i scéna dávaly velký prostor hercům předvést své umění. Interpretace v režii Jakuba Špalka je důkazem, že dánská tragédie pomsty je nestárnoucí a je o ni zájem i bez výrazných úprav. Minimalistické pojetí bylo diváky i kritikou přijímáno velmi kladně po celé republice. Důvodem k tomuto úspěchu mohla být dlouhodobá spolupráce s překladatelem Milanem Lukešem, ale samozřejmě také vynikající výkon herců. Ať už Petra Lněničky coby klidného Hamleta nebo Jana

Potměšila v roli odhodlaného Claudia. Ženské role v tomto představení nebyly stavěny tolik do popředí. Z jejich interpretace se divákům vryla do paměti scéna s umírající Ofélií, tedy Markéty Coufalové či její alternace Elišky Boučkové.

Ve hře „*Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtvi*“ už se Jakub Špalek a jeho kolega Filip Nuckolls nadrželi striktně předlohy a text seškrtali. Jejich varianta „zákulisí“ „*Hamleta*“ byla možná až příliš doslovná a reakce na ní byly rozporuplné. Oproti tomu jednoznačně kladně byly vnímány výkony dvou hlavních protagonistů Marka Němce a Martina Hofmanna. Ve výsledku tak byla hra hodnocena veskrze pozitivně.

Dalším příběhem dánského prince, byť upraveným, byla však inscenace „*Soudné sestry*“. Hru, vycházející z knižní předlohy Terryho Pratchetta a upravenou Stephenem Briggsem, režíroval v Jihočeském divadle Mikoláš Tyc. Tato fantasy komedie si naplno získala diváky, stejně tak recenzenti psali o hře převážně v superlativech. Velice propracovaná byla scéna hry, kdy se vše odehrávalo na šikmě. Originálně pojaté byly i kostýmy, které byly kombinací historických a moderních oděvů. Navíc si pohrávaly s fantazií diváka svými netradičními proporcemi a barevným pojetím.

Poslední inscenací v Českých Budějovicích, v níž bylo možné vidět prince Hamleta, byla hra „*Souborné dílo Williama Shakespeara*“ od brněnského divadelního souboru AMADIS. Během pouhé hodiny a půl přehrají tři herci kompletní přehled práce velkého anglického dramatika. Divadlo je koncipováno jako „crazy“ komedie, a diváci k němu mají také tímto způsobem přistupovat. Vzhledem k nekonečnému smíchu lze fastfood představení považovat za úspěšné.

Ve volbě překladu inscenace převládá varianta od pana profesora Martina Hilského. Důvodem k tomu může být jeho cit pro jazyk, široké povědomí o Shakespearovi, jeho době i dílu, ale také snaha být co nejvíce věrný překladu. Mezi další tlumočníky, jejichž překlady byly na pódiu uvedené, patří kupříkladu Milan Lukeš, Erik Adolf Saudek či Břetislav Hodek. Podnětem pro vhodně vybraného překladatele může být také aktuálnost a možnost spolupracovat s ním. Tak tomu v mnohých případech také bylo, například Miroslav Macháček spolupracoval s Břetislavem Hodkem, Milan Fridrich s Milanem Lukešem či Ivo Krobot s Martinem Hilským.

Zajímavé je, že prakticky ve všech výše popsaných inscenacích volili scénografové velice jednoduché scény s minimem kulis. Tato skutečnost je dokladem, že v „*Hamletovi, kralevici dánském*“ i v jeho úpravách jde spíše o slova, než o honosné dekorace. Nejvíce propracovaná byla scéna inscenace „*Soudné sestry*“, kde herci hráli na šikmě, jež se navíc otáčela. Naopak nejméně upravené bylo jeviště „*Hamleta*“ v moderní úpravě Ivo Krobota. Našli se i typicky shakespearovské scény, jako například u Jakuba Špalka. Samozřejmě je nutné zohlednit různá pojetí, například je těžké porovnat scénu v pojetí loutkového divadla Drak s tradičně živými inscenacemi.

Zrovna tak byla ve všech představeních skvěle propracovaná a připravená hudba. V některých případech („*Shakespearovské siluety*“ či „*A co Ofélie*“) byla samozřejmě neodmyslitelnou součástí inscenace. Ovšem i v dalších variantách uměla skvěle dokreslit atmosféru – navodit děs či naopak zklidnit. Někdy muzika představovala i nadpřirozeno (postava Ducha v Krobotově režii „*Hamleta*“).

K Hamletovi neodmyslitelně patří i šermířský souboj. Ten byl v jednotlivých inscenacích předveden dle způsobu interpretace. Není se tedy co divit, že v moderním „*Hamletovi, kralevici dánském*“ od Iva Krobota šlo o gentlemanský souboj jako na nějaké specializované škole. Loutkoherecký soubor Drak jej, vzhledem k věku diváků, pojal poněkud humorněji a s nadsázkou. Jedno z nejklašičtějších předvedení zápasu mohli diváci shlédnout v podání divadelního souboru Kašpar.

Nejznámější a nejčastěji citovaná je replika „*Být, nebo nebýt...*“. Neobvykle byla scéna s tímto monologem ztvárněna v režii Milana Fridricha. Jeho princ Hamlet v podání René Přibila psal tuto nejzásadnější otázku na podlahu a v rámci svého přemýšlení okolo ní procházel v kruzích. Velice moderně byla tato scéna pojata v soudobém „*Hamletovi*“, kterého režíroval v Jihočeském divadle Ivo Krobot. Jeho dánský králevic zásadní hamletovskou otázku kladl několikrát za sebou do rapové hudby. Podobně to bylo i v loutkohereckém pojetí královéhradecké skupiny Drak. V jejich podání zpíval princ svůj známý monolog na rockovou muziku. Pod režisérským vedením Jakuba Špalka nezněla tato zásadní otázka natolik naléhavě. Jeho princ Hamlet ji z úst vypustí v podstatě omylem. Díky tomu však více vyznívaly další dotazy a spekulace, které králevic dánský kladl. V některých inscenacích byl tento monolog zcela vynechán a to vzhledem ke způsobu provedení. V baletním „*Hamletovi*“, kterého

v rámci „*Shakespearovských siluet*“ připravila Libuše Králová, nebyl pro takto vážný part místo. Samozřejmě tento dotaz o životě chyběl i v inscenacích, které jsou vystavěné na základě příběhu dánského prince, jako třeba „*A co Ofélie?*“ – taneční představení od Antonie Svobodové a Vladimíra Javorského.

Tato práce je důkazem, že Shakespearovské hry jsou stále oblíbené a žádané. Ať už jde o „*Hamleta, královice dánského*“ či jiné drama velkého anglického autora, nabízí se režisérům i hercům zcela nekonečné možnosti, jak hru uchopit a interpretovat. V budoucnosti se českobudějovičtí diváci jistě mohou těšit na další nové pojetí dánské tragédie či děl, jež na ni různým způsobem navazují. Jihočeské divadlo má již v plánovaných premiérách na sezónu 2015/2016 uvedené další hry související s touto diplomovou prací. Konkrétně se jedná o „*Souborné dílo Williama Shakespeara ve 120 minutách*“, které se v režii Šimona Dominika premiérově představí 8. dubna 2016. Další inscenací bude hra „*Cladius a Gertruda*“ pod taktovkou Evy Rysové s premiérou 22. dubna téhož roku.

13 ZDROJE

13.1 PRIMÁRNÍ ZDROJE

Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích: *archiv*. www.jihoceskedivadlo.cz [online].

Jihočeského divadla v Českých Budějovicích – nahrávky představení „*Shakespearovské siluety*“, „*Hamlet*“ (2006) a „*Soudné sestry*“

BAUEROVÁ, Hana: *Před oponou, za oponou... Jihočeského divadla*, ČB: Jihočeské divadlo, 1999.

BLOOM, Harold: *Kánon západní literatury*. Prostor, s. r. o., 2000.

HILSKÝ, Martin: *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008.

KAZILOVÁ, Zdeňka a kolektiv: „*Jihočeské divadlo*“. E. W. A. edition. 1990.

LUKEŠ, Milan: „*Malý*“ *Hamlet*. In: Divadelní program k představení Jihočeského divadla. 1979.

MACHÁČEK, Miroslav: *Režisérovy poznámky k Hamletu*. In: program k představení Hamlet v KOD ČB.

MACHÁČEK, Miroslav: *Hamlet: králevic dánský*. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/1065-hamlet>

MACHÁČKOVÁ, Kateřina: *Téma Macháček*. Praha: Nakladatelství XYZ, s. r. o., 2010.

MARBELA, Jan: *Hamlet – Esoterismus velkého díla*. Onyx, 2006.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet, the Prince of Denmark/Hamlet, dánský princ*. Brno: Atlantis, 2008.

SKOUMAL, Aloys: „*Hamlet*“ v *Českých Budějovicích*. In: *Divadlo* 6, 1955, č. 3, březen, s. 215-218.

URBANOVÁ, Alena: *Miroslav Macháček*. In: *O současné české režii 2*. Praha: Divadelní ústav Praha 1, 1983.

Rozhovor s Jakubem Špalkem získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

Rozhovor s Ondřejem Veselým získaný pro tuto diplomovou práci. 2015.

13.2 SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

AUTOR neuveden: 25 let poctivé tvůrčí práce. *Krajské oblastní divadlo: Divadelní list* č. 17. 1954, (17).

AUTOR neuveden: Balet na Krumlově. *Českobudějovické noviny: Kultury*. 1994, 4. Str. 8.

AUTOR neuveden: *Českobudějovické divadlo hraje "Hamleta"*. České Budějovice: *Práce*. 1954

AUTOR neuveden: Činohra uvede fantasy Soudné sestry. *MF Dnes*. 28. 3. 2013.

AUTOR neuveden: *Dušek improvizuje také Shakespeara*. *Českobudějovické listy*. 7. 4. 2006. 2006, (83). Str. 15.

AUTOR neuveden: *Hamlet tančil v přírodě*. *Rudé právo*. 1994, 4(193). Str. 7.

AUTOR neuveden: *Hamlet vítězem v Divadelní žatvě*. *Jihočeská pravda*. 16. 9. 1955.

AUTOR neuveden: *Hamlet vskutku neznámý*. *Jihočeská pravda*. 19. 1. 1979.

AUTOR neuvaden: Hamletovi spolužáci. *Lidové noviny*. 19. 1. 2006.

AUTOR neuvaden: *Historie a současnost* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/divadlo/o-divadle>

AUTOR neuvaden: „Malý“ *Hamlet*. *Lidová demokracie*. 3. 2. 1979.

AUTOR neuvaden: název neuvaden. *Zemědělské noviny*. 3. 8. 1994, (180). Str. 12.

AUTOR neuvaden: *O nás* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://otacivehlediste.cz/o-nas>

AUTOR neuvaden: *Parte Miroslava Macháčka*. Archiv Divadelního ústavu v Praze. 1991.

AUTOR neuvaden: Ravenhillovu cenu získal režisér Tyc za divadelní inscenaci v Buranteatru. *Hospodářské noviny*. [online]. 15. 5. 2005. [cit. 2015-07-17]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/divadlo/c1-64015580-ravenhillova-cena-buranteatr-tyc>

AUTOR neuvaden: *Ročníky přehlídek: České Budějovice*. 2007. [online]. [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=prehlidka_rocnik&id=4939

AUTOR neuvaden: *Souborné dílo Williama Shakespeara – zkrácená verze*. 28. 9. 2014. [online]. [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: <http://malickostivsednichdni.blogspot.cz/2014/09/souborne-dilo-william-shakespeara.html>

AUTOR neuvaden: *Souborné dílo Williama Shakespeara – zkrácená verze*. 2014. [online]. [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: <http://amadis.cz/hry/souborne-dilo-william-shakespeara/>

AUTOR neuveden: Soudné sestry. *Jihočeské divadlo: archiv* [online]. 2013 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/1749-soudne-sestry>

AUTOR neuveden: *Svobodné slovo: Stále přitažlivý Hamlet*. České Budějovice: 1956.

BACHTÍK, Josef; BERKOVEC, Jiří; POKORNÝ, Jaroslav; LAJCHA, Ladislav: *Shakespeare v hudbě a na našem jevišti*. Praha: Státní hudební vydavatelství, n. p., 1964.

BRIGGS, Stephen: *Soudné sestry*.

BRŮNA, Otakar: *Než se zvedne opona*, Praha: Panorama, 1984.

CRHA, Miroslav: Soudné sestry pobaví a zaujmou výtvarným řešením. *MF Dnes*. 30. 3. 2013.

ČERNÝ, František: *Kalendárium dějin českého divadla*. Praha: Svaz českých dramatických umělců a Český literární fond, 1989.

ČERNÝ, František: *Měnivá tvář divadla aneb Dvě století s pražskými herci*. Praha: Mladá fronta, 1978.

ČERNÝ, František a kolektiv: *Dějiny českého divadla II*. Praha: Academia, 1969.

ČERNÝ, František a kolektiv: *Dějiny českého divadla III*. Praha: Academia, 1977.

ČERNÝ, František a kolektiv: *Dějiny českého divadla IV*. Praha: Academia, 1983.

ČERNÝ, František: *Za divadlem starým i novým*. Univerzita Karlova v Praze: nakladatelství Karolinum, 2005.

ČERNÝ, Jindřich: *Osudy českého divadla po druhé světové válce – divadlo a společnost 1945 – 1955*. Praha: Academia, 2007.

CÍFKA, Stanislav a kolektiv: *Jihočeská vlastivěda: Literatura – divadlo*. Jihočeské nakladatelství České Budějovice, 1984.

DOLENSKÁ, Kateřina: Hamlet v Celetné. *Loutkář*. 2006 (3). Str. 110.

DRÁBEK, Pavel. *Tajemství* In: Hamlet. Větrné mlýny, 2005.

DRÁBEK, Pavel. Hamlet ve dvou nových překladech. *Host: měsíčník pro literaturu*. 2000, (5). Str. 14 - 18.

EKL, Ondřej: *V Huse na provázku nabízejí Shakespyré*. [online]. 2008. [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.munimedia.cz/prispevek/v-huse-na-provazku-nabizeji-shakespyre-616/sthash.pSfUTZK5.dpuf>

ENGELMÜLLER, Karel: *Z letopisů českého divadelnictví I*. Praha: nakladatelství J. R. Vilímka, 1946.

FENCL, Antonín. Shakespearova dramata na českém jevišti po stránce slovesné i scénické: Rozbor českých překladů. *Theatralia*. 2012, 15(1).

GREENBLATT, Stephen. *William Shakespeare aneb Velký příběh neznámého muže*. Albatros, 2007.

HILAR, Karel Hugo: *O divadle*. Praha: Divadelní ústav, 2002.

HOLUB, Zbyněk. Hamlet: 16. 1. 2007. In: [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

HOLUB, Zbyněk. Hamlet, 16. 1. 2007. *Hamlet* [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

HOSNEDLOVÁ, Hanka. Sílu příběhu Hamleta neutlumí ani roky, ani tenisky na nohou. *Českobudějovické listy*. 17. 5. 2006. (113). Str. 13.

HRDINOVÁ, Radmila. Spolek Kašpar bude hrát na Kašperku Hamleta a principál Jakub Špalek říká: Jen tam lze opravdu věřit na duchy. *Právo*. 5. 8. 2008.

CHRISTOV, Petr. Rosencrantz a Guildenstern jsou mrtví, ale herci žijí. *Metropolis*. 2006, (70). Str. 15.

JAROLÍMOVÁ, Hana: *Historie baletu Jihočeského divadla od roku 1945 do roku 2009*. Diplomová práce. Brno, 2011. Janáčkova akademie múzických umění v Brně.

JELÍNEK, Jiří: *Shakespyré – commedia plná omylů*. 2007.

JUST, Vladimír: *Miroslav Macháček*. In: *Reflex*. 2007, (41).

JUST, Vladimír: *Divadlo v totalitním systému. Příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha: Nakladatelství Academia, 2010.

KASTNEROVÁ, Martina. *Shakespeare a teorie interpretace aneb Hledání adekvátního interpretačního přístupu*. Západočeská univerzita v Plzni, 2011.

KOBLENC, Václav. Hamlet zrcadlí i dnešní dobu. *MF Dnes*. 18. 5. 2006.

KOLLOUCHOVÁ, Petra: Pratchett na šikmé ploše. *Sem Tam*. 5. 4. 2013.

KONČOKOVÁ, Lucie. *Ofélie a její ztvárnění v několika českých inscenacích*. Diplomová práce. Brno, 2012. Janáčkova akademie múzických umění v Brně.

KRNÍNSKÝ, Jan Matěj; HOSNEDLOVÁ, Hanka; BRAUNOVÁ, Helena; HANUS, Petr: „*Příběhy krumlovské točny*“. Nakladatelství Růže. 2009.

KŘÍŽ, Jiří P.: Loutkový Hamlet v Draku. *Novinky.cz*. [online]. 22. 4. 2004. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/30374-loutkovy-hamlet-v-draku.html>.

KUBÁT, Petr: *Odchody herců z Jihočeského divadla pokračují. Nevěčný jde do Brna.* MF Dnes [online]. 2014 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://budejovice.idnes.cz/v-jihoceskem-divadle-konci-roman-nevecny-ffz-/budejovice-zpravy.aspx?c=A140127_101922_budejovice-zpravy_khr

Leták k představení „*Hamlet, králevic dánský*“. Divadelní spolek Kašpar. 2005.

LHOTA, Ladislav. Budějovičtí diváci budou u jedné z derniér Hamleta v podání spolku Kašpar. *České Budějovice, nejlepší adresa* [online]. 2011 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://ceske-budejovice.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Budejovicti-divaci-budou-u-jedne-z-dernier-Hamleta-v-podani-spolku-Kaspar-292>

LHOTA, Ladislav: Čarodějky se (ne)míchají do politiky. *Týdeník Budějovicko*. 3. 4. 3013.

LYNE, Charlotte. *Shakespeare a jeho svět*. Brána, a. s., 2009.

MACHALICKÁ, Jana: Citově úsporný Hamlet. *Lidové noviny*. 13. 10. 2005.

MACHONIN, Sergej. *Šance divadla*. Praha: Divadelní ústav, 2005

MACKOVÁ, Michaela: *Shakespeare a jeho inspirace a inscenace na Provázku*. Bakalářská diplomová práce. Brno, 2011. Masarykova univerzita v Brně.

MATHESIUS, Vilém. *Shakespearův Hamlet*. In *Věda a život*, leden 1941, roč. 8, č 1, str. 11 – 18.

MAŘÍKOVÁ, Bohuslava; LOUCKÁ, Marie: *Devadesát není sto*. České Budějovice - Jihočeské divadlo: Professional Publishing, 2009.

MIKOVEC, Ferdinand Břetislav: *Pražská Thálie kolem 1850*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, 2010.

MOKROŠOVÁ, Božena: Hamlet se v divadle představil jako ironický a vtipný mladík. *Kutnohorský deník*. 6. 12. 2008. 16. (286). Str. 2.

ODAHA, Tomáš V. [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.odaha.com/tomas-odaha/recenze/divadlo/hadivadlo/hamlet>

PÁLENÍKOVÁ, Jitka: Tak toto... To už jsem viděla... toto aneb Jak na pyré ze Shakespeara. *Kulturní týdeník A2*. 2007.

PORT, Jan Evangelista. *Přehled významných provedení Shakespeareových her na českých a slovenských jevištích*. Česká republika: po 1954.

PRAŽAN, Miroslav: Divadlo jiskřivého, inteligentního humoru. *Týdeník Rozhlas*. 2006, 16(9). Str. 4.

RAMBOUSKOVÁ, Michaela: Prestižní cenu Hradce za zásluhy převzal Jiří Vyšehrad z Divadla Drak. 3. 4. 2015. [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z: http://hradec.idnes.cz/prestizni-vyrocní-cenu-hradce-kralove-prevzal-jiri-vysohlid-z-divadla-drak-1bp-/hradec-zpravy.aspx?c=A150403_2152684_hradec-zpravy_pos

RATHOUSKOVÁ, Kateřina: Hamlet podle Toma Stopparda: místo prince zemřou jeho spolužáci. *MF Dnes*. 17. 1. 2006. Str. 7

RAUCHOVÁ, Jitka: Na jihočeské Zeměploše je nejlepší scéna. *Deník*. 21. 9. 2013.

REKOVÁ, Tereza: *Hamletovské inspirace v díle Toma Stopparda*. Bakalářská práce. Brno, 2014. Janáčkova akademie múzických umění.

RUT, Přemysl. *Příběh a Shakespeare*. Akademie múzických umění v Praze 2005.

RŮŽIČKOVÁ, Eliška. Hamlet, 16. 1. 2007. *Hamlet* [online]. [cit. 2015-07-05]. Dostupné z: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

SCHWARZAUGE, Martin. Divadlo, zrcadlo... a za ním zas divadlo. *Reflex*. 2006, (6). Str. 16.

SLÁDEK, Ota: Hamlet v Celetné. *Time In*. 29. 9. 2005 (10). Str. 85.

SRBA, Bořivoj: *Řečí světla*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2004.

STANĚK, Jan: *Hamlet v Jihočeském divadle aneb S diváky na jevišti*. Zemědělské noviny. 24. 2. 1979.

ŠESTÁK, Jiří: *Divadlo – kultura – podmínky (Osobní zkušenost)*, Praha: Nakladatelství KANT, 2012.

ŠKANDEROVÁ, Ivona: *Vrcholná období recepce her Williama Shakespeara na plzeňských scénách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005.

ŠMERALOVÁ, Eva: název neuveden. *Haló noviny*. 16. 8. 1994, (191). Str. 5.

ŠPALEK, Jakub: Ve zkušebně. *Reflex*. 8. 9. 2005. (36). Str. 58.

ŠTĚRBOVÁ, Alena: *O současném činoherním divadle*. Ostrava: Profil, 1990.

Tisková zpráva Jihočeského divadla k inscenaci „*Soudné sestry*“. 25. 3. 2013.

TRÁVNÍČKOVÁ, Aneta: *Českobudějovické působení herce a režiséra Miroslava Macháčka*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

VÁCHA, Stanislav: *Shakespearův Hamlet v Krajském oblastním divadle. Jihočeská pravda*. 25. 5. 1954.

VÁCLAVEK, Jiří; SMILKOVÁ, Oxana v pořadu *Události*. Česká televize 1, 5. března 2005.

VAŠÁKOVÁ, Jana: Na první dobrou. *Reflex*. 2005 (39). Str. 70.

VLČKOVÁ, Olga. Hamlet v Celetné – Poslední monolog prince dánského. *Reflex*. 22. 9. 2005.(38). Str. 25.

VYSKOČIL, Ivan: *HAPRDÁNS aneb HAMlet PRinc DÁNSký ve zkratce*. Praha: Dilia, 1981.

ZAJÍČKOVÁ, Andrea: Jiří Vyšhlíd: Děti nejvíce zajímají mezilidské vztahy. *Deník.cz*. [online]. 27. 4. 2008. [cit. 2015-07-14]. Dostupné z:http://www.denik.cz/moje_rodina/jirivysohlid20080424.html

[pepa]: *Hamlet – jednoznačně být*. Jihočeská pravda. 26. 1. 1979.

<http://www.antonie.org/Antonie.html> [online]. [cit. 2015-07-14].

www.narodni-divadlo.cz [online]. [cit. 2015-07-14].

14 PŘÍLOHY

14.1 MACHÁČKŮV HAMLET

Divadelní list č.17
s fotkami M. Macháčka,
Z. Kutila a J. Brehmse

Herci KOD České Budějovice
v představení „Hamlet“

Zdroj: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/1065-hamlet>

14.2 FRIDRICHŮV HAMLET

Hamlet a Ofélie

Ofélie a Gertruda

Herci hry „Hamlet“

Zdroj: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/1158-hamlet>

14.3 VYŠOHLÍDŮV A POULŮV HAMLET

Hamlet

Gertruda

Claudius

Zdroj: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=10918>

14.4 KROBOTŮV HAMLET

Hamlet a Ofélie

Claudius a Ofélie, Gertruda v pozadí

Zdroj: <http://jihoceskedivadlo.cz/archiv/porad/140-hamlet>

14.5 JELÍNKŮV HAMLET

Hamlet

Othello

Zdroj: <https://www.provazek.cz/>

14.6 ŠPALKŮV HAMLET

Hamlet

Claudius a Gertruda

Laertes a

Zdroj: <http://jihoceskedivadlo.cz/porad/1402-hamlet>

14.7 HAVRÁNKOVÉ, BUCHTŮV A ŠIRHALŮV HAMLET

Souborné dílo Williama Shakespeara

Zdroj: <http://amadis.cz/hry/souborne-dilo-williamsa-shakespeara/>